

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Reedukace sluchu u dětí se sluchovým postižením v předškolním období

Vypracovala: Eva Voříšková
Vedoucí práce: Mgr. Marie Tobias Samohejlová

České Budějovice 2018

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Drachkově dne 4. 4. 2018

Eva Voříšková

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych poděkovat paní magistře Marii Tobias Samohejlové za odborné vedení, ochotu a cenné rady při zpracování bakalářské práce. Velké poděkování patří paní ředitelkám a učitelkám mateřských škol za vstřícnost a ochotu při realizaci praktické části. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině a partnerovi, za trpělivost a podporu při studiu.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá dětmi se sluchovým postižením v předškolním období. Teoretická část se věnuje anatomii a fyziologii sluchového ústrojí, vymezuje pojmy sluchové postižení a reedukace sluchu. Cílem práce je navrhnout zásobník her a činností vhodných pro reedukaci sluchu u dětí se sluchovým postižením. V praktické části jsou popsány reakce dětí na vybrané činnosti.

Klíčová slova:

sluchové postižení, reedukace sluchu

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with children with hearing impairment in the preschool period. The theoretical part deals with the anatomy and physiology of the auditory system, defines the terms of hearing impairment and reeducation of hearing. The aim of the work is to design a game magazine and activities suitable for reeducation of hearing in children with hearing impairment. The practical part describes children's reactions to selected activities.

Keywords:

hearing impairment, reeducation of hearing impairment

OBSAH

ÚVOD.....	8
-----------	---

TEORETICKÁ ČÁST BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

1	SLUCH A SLUCHOVÉ POSTIŽENÍ	9
1.1	Anatomie sluchového orgánu.....	9
1.1.1	Zevní ucho	10
1.1.2	Střední ucho	10
1.1.3	Vnitřní ucho.....	10
1.2	Fyziologie sluchového orgánu.....	11
1.3	Klasifikace sluchových vad a poruch.....	11
1.4	Etiologie sluchových vad a poruch.....	13
1.5	Diagnostika sluchových vad a poruch.....	14
1.5.1	Subjektivní audiometrie	15
1.5.2	Objektivní audiometrie	16
1.5.2.1	Screeningové vyšetření sluchu u novorozenců.....	17
1.6	Kompenzační pomůcky pro děti v předškolním období.....	17
1.6.1	Sluchadla	18
1.6.1.1	Dělení sluchadel	18
1.6.2	Kochleární implantát.....	19
1.6.3	Technické a didaktické pomůcky	19
2	SPECIFIKA RANÉHO SLUCHOVÉHO A ŘEČOVÉHO VÝVOJE	20
2.1	Raný sluchový vývoj	20
2.2	Ontogenetický vývoj řeči	20
2.2.1	Vývoj řeči dítěte se sluchovým postižením	21
3	RODINA DÍTĚTE SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM	22
4	Předškolní vzdělávání.....	23

5	REEDUKACE SLUCHU	23
5.1	Historie reedukace sluchu v Českých zemích	24
5.2	Metody reedukace sluchu	25
5.3	Faktory ovlivňující úspěšnost rehabilitace.....	25
5.4	Metodika reedukace sluchu.....	26

PRAKTICKÁ ČÁST BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

6	VÝZKUMNÉ CÍLE A METODY	29
6.1	Výzkumné metody	29
7	ZÁSOBNÍK HER A ČINNOSTÍ.....	30
8	VÝZKUMNÝ SOUBOR	37
8.1	Případová studie I.	38
8.2	Případová studie II.	41
8.3	Případová studie III.	45
8.4	Případová studie IV.	48
9	DISKUZE.....	50
9.1	Stručné zhodnocení jednotlivých činností ze zásobníku	51
10	ZÁVĚR	54
	SEZNAM POUŽITÉ A CITOVANÉ LITERATURY	55
	SEZNAM PŘÍLOH.....	58

ÚVOD

V dětství jsem měla často záněty středního ucha. Návštěva u pana doktora byla pro mě noční můrou. Vzpomínám, že po tak bolestném zákroku, jako bylo propíchnutí blanky bubínku, jsem se snažila bolest ucha zapírat. Postupem času uši praskaly samovolně, pro mě to znamenalo úlevu od bolesti. Přibývajícimi roky jsem zjistila, že na jedno ucho hůře slyším. Samovolným praskáním uší zřejmě došlo k zjizvení bubínku a byla narušena jeho funkce. V mém okolí jsem se setkala již se třemi rodinami, které se potýkají se sluchovým postižením. Částečně i z tohoto důvodu mě problematika sluchového postižení zajímá a chtěla bych se dozvědět více. Proto jsem si zvolila téma z oblasti surdopedie.

V teoretické části se podrobněji zabývám sluchem a sluchovým postižením. Základ tvoří anatomie a fyziologie sluchového ústrojí. Následně se zabývám klasifikací, etiologií a diagnostikou sluchových vad a poruch. Malou kapitolu věnuji screeningu sluchu u novorozenců, neboť se stále nedaří zavést ho celoplošně. Dále se věnuji kompenzačním pomůckám pro děti v předškolním období, které mají podstatný vliv na vývoj osobnosti dítěte. Vývoj dítěte se sluchovým postižením má svá specifika v různých oblastech, především v oblasti řeči. Poslední kapitola je věnována reedukaci sluchu, kde je stručně nastíněna historie, větší část zaujímají konkrétní metody a postupy.

Praktická část je věnována kvalitativnímu výzkumu. Cílem bylo navrhnout zásobník činností vhodných pro reedukaci sluchu u dětí se sluchovým postižením. Následně provést analýzu činností v praxi. Výzkumný soubor tvoří čtyři děti se sluchovým postižením. Jako výzkumné metody jsem zvolila analýzu dokumentů, aktivní zúčastněné pozorování, analýzu výsledků činnosti a volné rozhovory s učitelkami daných mateřských škol.

TEORETICKÁ ČÁST BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

1 SLUCH A SLUCHOVÉ POSTIŽENÍ

Sluch patří mezi základní smysly člověka. Sluch společně s řečí tvoří neoddělitelný celek. Na základě správné funkce sluchového ústrojí se rozvíjí řeč. Člověk sluchem přijímá a zpracovává akustické informace z vnějšího prostředí. Řeč usnadňuje navazování sociálních kontaktů. Sdružovat se a navazovat kontakty patří mezi základní lidské potřeby. Pokud nejsou tyto potřeby uspokojeny, může dojít k frustraci. Potřebu mezilidské komunikace a kontaktu vystihuje velmi známý výrok hluchoslepé dámy Helen Kellerové: *„Být slepý znamená být oddělený od věcí, být hluchý, znamená být oddělený od lidí.“*

Podle Světové zdravotnické organizace WHO, která v únoru 2017 vydala fakta o sluchovém postižení je na světě celkem tři sta šedesát milionů osob se sluchovým postižením, z toho je třicet dva milionů dětí (WHO, 2017). V České republice Vágnerová (2008) uvádí kolem pěti seti tisíc osob se sluchovým postižením. Největší podíl tvoří staří lidé, u nichž dochází vlivem stáří k postupnému zhoršování sluchového vnímání.

Výchovou, vzděláváním a rozvojem osob se sluchovým postižením se zabývá vědní disciplína speciální pedagogiky surdopedie. Pojem surdopedie se skládá z latinského slova *surdus* (hluchý) a z řeckého slova *paideia* (výchova). Jako samostatná disciplína vznikla surdopedie až roku 1983, kdy se vyčlenila z logopedie. Za zakladatele je považován prof. MUDr. PhDr. Miloš Sovák, DrSc. Cílem surdopedie je zprostředkovat osobám se sluchovým postižením komunikační kompetence, rozvíjet sociální dovednosti, které usnadní jejich integraci do majoritní společnosti. (Horáková, 2012)

1.1 Anatomie sluchového orgánu

Orgánem sluchu je ucho. Sluchový orgán lze rozdělit na část periferní a centrální. Periferní část tvoří zevní, střední a vnitřní ucho. Součástí je i sluchový nerv. Centrální část tvoří sluchové dráhy v mozgovém kmeni a sluchová centra v mozkové kůře. (Jedlička in Škodová, Jedlička, 2007)

1.1.1 Zevní ucho

Zevní ucho tvoří boltec a zevní zvukovod. Ušní boltec tvoří elastická chrupavka, která je pokryta kůží. Boltec zachycuje zvukové vlny, které přes zvukovod směřují k bubínku. Zevní zvukovod obsahuje mazové a potní žlázy, které produkují ušní maz. (Jedlička in Škodová, Jedlička, 2007)

1.1.2 Střední ucho

Střední ucho tvoří soustava dutinek ve spánkové kosti, bubínek, středoušní kůstky a oválné okénko. Středoušní dutina je umístěna v kosti skalní, nejtvrdější kosti v těle. Je vyplněna vzduchem a spojena Eustachovu trubicí s nosohltanem. Eustachova trubice slouží k vyrovnávání tlaku s vnějším prostředím. Střední ucho začíná bubínkem. Bubínek je tenká a pružná blanka, tvořena vazivem. Ve středoušní dutině jsou tři sluchové kůstky, kladívko, kovadlinka a třmínek. Kladívko je zčásti spojené s bubínkem a zčásti přilehá na kovadlinku. Kovadlinka je spojena s třmínkem, který dopadá na oválné okénko. Součástí středního ucha jsou dva svaly, napínač bubínku a třmínkový sval. Svaly slouží jako ochrana před nadměrných hlukem. (Jedlička in Škodová, Jedlička, 2007)

1.1.3 Vnitřní ucho

Vnitřní ucho se skládá ze dvou částí, sluchové a rovnovážné neboli vestibulární. Sluchovou část tvoří kostěný hlemýžď, ve kterém je uložen blanitý hlemýžď. Dále Cortiho orgán s vláskovými buňkami. Kostěný hlemýžď je dvaapůlkrát stočený závit, který obsahuje blanitý hlemýžď. Mezi nimi je tekutina zvaná perilymfa. Blanitý hlemýžď je vyplněn endolymfou. Uvnitř blanitého hlemýžďe se nacházejí vláskové buňky, které tvoří vlastní smyslové ústrojí tzv. Cortiho orgán. Blanitý hlemýžď rozděluje kostěný hlemýžď na dvě patra. Vnitřní ucho dále tvoří sluchový nerv, který prochází kostí spánkovou do mozkového kmene. (Jedlička in Škodová, Jedlička, 2007)

Rovnovážnou část tvoří tři polokruhovitě kanálky vůči sobě v pravém úhlu. Obsahují smyslové buňky, které reagují na pohyb endolymfy. Vlákná tvoří vestibulární nerv, který se připojuje k nervu sluchovému, společně tak tvoří osmý hlavový nerv sluchově – rovnovážný. V mozkovém kmeni dochází k částečnému křížení drah. Sluchové centrum se nachází ve spánkovém laloku. Nazývá se Heschlův závit. (Jedlička in Škodová, Jedlička, 2007)

1.2 Fyziologie sluchového orgánu

Lidské ucho je schopné zachytit zvuk v rozmezí od 16 do 20 000 Hz. Tato oblast se nazývá sluchové pole. Zvuk nižší než 16 Hz se nazývá infrazvuk. Naopak zvuk vyšší než 20 000 Hz se nazývá ultrazvuk, který slyší například psi. Nejcitlivější jsou pro člověka zvuky v oblasti 500 – 4000 Hz. Toto pásmo je nejdůležitější pro vnímání řeči. (Skákalová, 2011)

Zvuk je mechanické vlnění, které se šíří jako zvuková vlna. Zvukovou vlnu zachytí ušní boltec, dále vlna postupuje zvukovodem k bubínku. Od bubínku se přenáší na sluchové kůstky až na oválné okénko. Pohybem oválného okénka se rozechvěje perilymfa mezi kostěným a blanitým hlemýžděm. Zvuková vlna postupuje podél blanitého hlemýždě a přes jeho vrchol se vrací zpět k okrouhlému okénku. V určitém místě dochází k největšímu podráždění blanitého hlemýždě, způsobí tak posun krycí membrány proti membráně bazální, která obsahuje vláskové buňky. Relativní pohyb membrán způsobí nepatrný ohyb vlásků, který vyvolá nervové podráždění sluchových buněk. Tyto vzruchy jsou dále vedeny přes mozkový kmen do spánkového laloku mozkové kůry, kde se nachází sluchové centrum, tzv. Heschlův závit. Následně jsme schopni rozeznat zvuk a uvědomit si jeho význam. (Mrázková, Mrázek, Lindovská, 2006)

1.3 Klasifikace sluchových vad a poruch

Definice sluchové vady a poruchy není jednotná. Sluchová porucha se může definovat jako porucha, která je dočasná. Dochází k onemocnění sluchového ústrojí, které lze však vyléčit. Prognóza stavu je příznivá. (Muknšánblová, 2014)

Sluchová vada je naopak trvalá. Nelze ji operativně odstranit ani vyléčit. Lze však zmírnit dopady vady pomocí kompenzačních pomůcek. Sluchové postižení je širší termín. Zahrnuje sluchovou vadu společně se sociálními důsledky, kam patří i komunikační deficit. (Nosková, 2013)

Sluchové vady lze dělit:

1. Dle místa postižení
2. Dle stupně postižení
3. Dle doby vzniku

Dle místa vzniku rozlišujeme centrální a periferní sluchové vady. Centrální sluchová vada postihuje systém sluchových drah v mozku. Člověk nerozpozná význam slov. Periferní sluchová vada se dále dělí na převodní a percepční vady sluchu. Pokud je poškozeno zevní a střední ucho jedná se o převodní vadu sluchu. Přenosu zvuku do vnitřního ucha brání překážka ve středouší. Překážkou může mazová zátka nebo zvětšená nosní mandle. Při převodní vadě je zhoršena kvantita slyšení. Sluchový vjem je zeslabený, ne však zkreslený. (Horáková, 2012).

Poškození vnitřního ucha, sluchových buněk nebo sluchového nervu se označuje jako percepční vada sluchu. Dělí se na kochleární a retrokochleární vady. Retrokochleární vady jsou charakteristické poškozením drah sluchového nervu. Naopak při kochleární vadě jsou poškozeny buňky Cortiho orgánu. Při percepční vadě je zhoršena kvalita i kvantita slyšení. Sluchový vjem je zeslabený a zároveň zkreslený. (Muknšnáblova, 2014)

Vady převodní a percepční se mohou prolínat a vznikají smíšené vady. Obecně lze říci, že percepčních poruch je více než převodních. Převodní vady mají lepší prognózu, za určitých okolností může dojít ke zlepšení stavu. U percepčních vad ke zlepšení dojít nemůže. (Jungwirthová, 2015)

Dělení sluchových vad dle stupně vychází ze ztráty sluchu v decibelech (dB). Revize klasifikace Světové zdravotnické organizace WHO z roku 2001 rozlišuje:

<i>Název sluchové ztráty</i>	<i>Velikost ztráty sluchu v decibelech</i>
<i>Normální sluch</i>	0 – 25 dB
<i>Lehká nedoslýchavost</i>	26 – 40 dB
<i>Středně těžká nedoslýchavost</i>	41 – 60 dB
<i>Těžká nedoslýchavost</i>	61 – 80 dB
<i>Velmi těžká nedoslýchavost až hluchota</i>	81 dB a více

Dle doby vzniku dělíme sluchové vady na vrozené a získané prelingválně či postlingválně. Vrozené vady jsou geneticky podmíněné. Prelingvální sluchová vada vzniká před ukončením vývoje řeči. Dítě je hluché. Řeč se u každého dítěte vyvíjí

individuálně, avšak přibližně do šestého až sedmého roku. Postlingvální sluchová vada vzniká po ukončeném vývoji řeči. Dítě je ohluchlé. (Horáková, 2012)

1.4 Etiologie sluchových vad a poruch

Příčiny sluchových vad se dělí na endogenní (vnitřní) a exogenní (vnější). Mezi endogenní příčiny patří dědičnost a genetické aberace, které narušují genetickou výbavu jedince. Specifickou skupinu tvoří syndromy pojící se se sluchovým postižením. Patří sem například Esher – Hirtův syndrom, typickým znakem je nepřítomnost středoušních kůstek a dochází k hyperplazii ušních lalůčků, způsobuje převodní nedoslýchavost. Achondroplazie, při které dochází k malému růstu středouší, také způsobuje převodní nedoslýchavost. Percepční nedoslýchavost způsobuje Usherův syndrom, který se projevuje vrozenou hluchotou a progredující poruchou zraku. (Ludíková, 2005)

Část sluchových vad je způsobena zevními vlivy, které působí na plod již v době těhotenství, označováno jako prenatální období. Dále působí v perinatálním a postnatálním období. Při vývoji plodu je důležitý první trimestr gravidity, v němž dochází k vývoji důležitých center a orgánových struktur. Během tohoto období je plod náchylný na působení teratogenních vlivů. Teratogenní vlivy lze rozdělit na fyzikální, chemické a biologické. Mezi fyzikální patří především negativní vliv rentgenového záření a tepelná zátěž. Mezi chemické teratogeny, které působí na plod, patří drogy, alkohol nebo nikotin. Biologické teratogeny představují skupinu virových infekcí, které jsou pro plod zvláště nebezpečné, pokud je matka prodělá během těhotenství. Do této skupiny se řadí zarděnky, spalničky nebo toxoplazmóza. Dále i oběhová a metabolická onemocnění matky, například hypertenze nebo diabetes mellitus. (Mukšnáblová, 2014)

Perinatální příčiny vznikají během porodu až zhruba do sedmého dne po porodu. Mezi rizikové faktory patří porod koncem pánevním, nízká porodní hmotnost dítěte pod 1500g, s tím souvisí také předčasný porod. Nedonošené děti musí být následkem nedostatečného vývoje plic uměle ventilovány v inkubátoru, který jim pomáhá udržet tělesnou teplotu. U dětí, které jsou v inkubátoru více jak čtyři dny je zvýšené riziko vzniku zánětů středního ucha, 2 – 4 % dětí má následně sluchové vady. Během porodu může dojít u dítěte k hypoxii. Tedy stavu, kdy tkáň nejsou dostatečně zásobeny kyslíkem

a může dojít k jejich poškození. Závažnějším stavem je asfyxie, kdy dojde k přerušení dodávky kyslíku do organismu. Nebezpečné je i poranění lebky nebo dlouho trvající novorozenecká žloutenka. (Muknšnáblová, 2014)

Příčiny, které vznikly po porodu a během života se označují jako postnatální příčiny. Sluchová vada může vzniknout jako následek úrazu nebo poraněním ucha cizím předmětem. Mezi další příčiny patří virové infekce, záněty mozku (meningitida, encefalitida), průšnice, lymfská borelióza, toxoplazmóza, syfilis nebo HIV infekce (Horáková, 2012). V některých případech sluchovou vadu zapříčiní akustické trauma, silná exploze nebo dlouhodobé působení nadměrného hluku. Časté záněty středního ucha vedou k jizvení bubínku a tím k poškození jeho funkce. Dále může být sluch poškozen chemickými látkami nebo nádorovým onemocněním. (Muknšnáblová, 2014)

1.5 Diagnostika sluchových vad a poruch

Sluchová vada musí být diagnostikována co nejdříve. V ideálním případě by mělo dojít ke stanovení diagnózy u vrozených sluchových vad do šestého měsíce věku. Podle Muknšnáblové (2014) je však až 70 % dětí se získanou sluchovou vadou diagnostikováno po druhém roce života. Pokud je dítě do konce šestého až osmého měsíce vybaveno sluchadly, získá sluchové zkušenosti ještě před tím, než dojde k ukončení zrání sluchových drah v mozku. Vnímání zvuků v mozku se utváří během jeho zrání neboli maturace. V tomto období existuje ohromná plasticita dětského mozku, které je třeba využít. (Sobotková in Květoňová -Švecová, 2004)

Jako první upozorní na sluchovou vadu screeningové vyšetření po porodu. V rámci pravidelných preventivních prohlídek u praktického lékaře pro děti a dorost, tj. pediatra se provádí orientační zkouška sluchu ve čtvrtém, osmém, dvanáctém a osmnáctém měsíci, následně každé dva roky. Pediatr zpracovává rodinou anamnézu, zaměřuje se na rizikové faktory. U dětí do šesti měsíců pediatr sleduje reakce na nepodmíněné reflexy. U dětí od tří let pediatr provádí sluchovou zkoušku šepotem a hlasitou řečí. (Jungwirthová, 2015)

Podrobným vyšetřením a diagnostikou sluchu se zabývá medicínský obor audiologie. Využívá širokou škálu vyšetřovacích metod, které se dělí na objektivní a subjektivní audiometrii. Odborné vyšetření je v kompetenci lékařů na foniatrii a ORL.

Na začátku lékař zjistí anamnézu vyšetřovaného a provede otoskopii. To znamená, že pohledem vyšetří zevní část ucha a pomocí otoskopu bubínek. (Horáková, 2012)

1.5.1 Subjektivní audiometrie

Založena na spolupráci vyšetřovaného. Není vhodná pro malé děti, neboť nelze předpokládat, že bude spolupracovat a jeho odpovědi budou pravdivé. (Mukšnáblová, 2014)

1. Klasická zkouška sluchová
2. Ladičkové zkoušky
3. Subjektivní audiometrie
  - a. Prahová tónová audiometrie
  - b. Slovní audiometrie

Klasická zkouška sluchová je základní metoda pro vyšetření sluchu. Vyšetřovaný opakuje slova, které vyšetřující předřikává hlasitou řečí nebo šepotem z různé vzdálenosti. Vyšetřuje se zvláště pravé a levé ucho. Vyšetřovaný stojí bokem k vyšetřovanému, aby nemohl odezírat. Pokud dítě opakuje slova šepotem ze vzdálenosti šest metrů a více, lze předpokládat dobrý sluch. Pro hlasitou řeč je za normální sluch považována vzdálenost deset metrů. Mezi používané ladičkové zkoušky, které upřesní typ sluchové vady, patří zkouška Rinneho, Weberova a Schwabachova. (Šlapák, Janeček, Lavička, 2009)

Prahová tónová audiometrie probíhá v tiché místnosti, nejlépe v audiokomoře. Lékař či audiologická sestra zjišťuje pomocí audiometru práh sluchu v jednotlivých frekvencích. To znamená nejnižší intenzitu zvuku, kterou vyšetřovaný zachytí. Při vyšetření je zvuk veden sluchátky či reproduktorem. Dítě drží v ruce signalizační zařízení. Vyšetřující pouští dítěti do sluchátek zvuky různé frekvence a intenzity. Ve chvíli, kdy dítě zaslechne tón, vysílá signál vyšetřujícímu, který zaznamená hodnotu. Každý tón se pro kontrolu vyšetřuje dvakrát. Zaslechnuté hodnoty vytvářejí graf, výsledkem vyšetření je audiogram. (Mukšnáblová, 2014)

Slovní audiometrií se vyšetřuje stav rozumění řeči. Používá se sestava o deseti slovech, které jsou foneticky vyvážené. Dítě je v odhlučněné místnosti a do sluchátek vyšetřující pouští sestavu slov. Vyšetřující zaznamenává počet slov, které dítě slyšelo

a zároveň jim rozumělo. Celá sestava slov má hodnotu 100 %, na jedno slovo připadá 10 %. Pro výsledek vyšetření je důležité, kolik procent slov dítě správně zachytí na určité intenzitě zvuku. Práh rozumění řeči je 50 %. (Muknšnáblová, 2014)

1.5.2 Objektivní audiometrie

Řadí se mezi ni vyšetřovací metody, které nevyžadují spolupráci vyšetřovaného.

1. Tympanometrie
2. Vyšetření pomocí otoakustických emisí (OAE)
3. Vyšetření evokovaných potenciálů
  - a. BERA (Brainstem Evoked Response Audiometry)
  - b. CERA (Cortical Electric Response Audiometry)
  - c. SSEP (Steady State Evoked Potentials)

Tympanometrie je vyšetřovací metoda, která slouží k posouzení funkčnosti středoušní dutiny. K vyšetření se používá přístroj zvaný tympanometr. Vyšetřující zavede do zvukovodu sondu tympanometru, který vysílá akustickou energii k bubínku. Následně přijímá a zpracovává tuto energii od bubínku. Cílem vyšetření je změřit množství akustické energie, která se odrazí od blanky bubínku v závislosti na tlaku ve zvukovodu. (Muknšnáblová, 2014). Výsledky se průběžně zaznamenávají do tympanometrické křivky. Současně se vyšetřuje funkčnost reflexu třmínkového svalu. Tento reflex je vrozený a nepodmíněný. Při nadměrném hluku se třmínkový sval stáhne, čímž se omezí pohyblivost středoušních kůstek. (Strnadová, 2002)

Vyšetření otoakustických emisí nevyžaduje spolupráci vyšetřovaného. Metoda je založena na skutečnosti, že již jedinec před narozením má v hlemýždi funkční vláskové buňky, které reagují na zvukový podnět (Horáková, 2012). Zvuk se do ucha dostává speciální sondou, následně se vláskové buňky začnou pohybovat a tím vytváří zvuk. Tyto zvuky dokáže zachytit velmi citlivý mikrofon ve zvukovodu. (Muknšnáblová, 2014)

Vyšetření pomocí evokovaných sluchových potenciálů se nazývá BERA. Tímto vyšetřením se měří bioelektrická aktivita sluchové dráhy v mozkovém kmeni. Vyšetření se provádí ve spánku. Při vyšetření má dítě sluchátka, na temeni a na čele má umístěné elektrody se záznamovým přístrojem. Vyšetřující prostřednictvím sluchátek pouští zvuky o různé intenzitě, na které mozek reaguje. Cílem je nalézt práh sluchu. Velmi podobné

je vyšetření CERA, sleduje se aktivita sluchové dráhy v mozkové kůře. Takto lze vyšetřit sluchovou dráhu po celé její délce, tj. u kochley, sluchového nervu, mozkového kmene a mozkové kůry. (Muknšnáblova, 2014)

Vyšetření ustálených evokovaných potenciálů se nazývá SSEP. Cílem je nalézt práh sluchu. Odpovědi se zaznamenávají do grafu, ze kterého lze odvodit odhadovaný audiogram. Vyšetření probíhá ve spánku podobným způsobem jako BERA. (Horáková, 2012)

1.5.2.1 Screeningové vyšetření sluchu u novorozenců

Celoplošný screening znamená, vyšetřit sluch každému novorozenci. V České republice není celoplošný screening uzákoněn. Například na Slovensku byl uzákoněn již v roce 2006. Většina nemocnic jej již provádí, avšak jsou stále nemocnice, které ho provádí pouze u rizikových novorozenců (Muknšnáblova, 2014). V roce 2012 byl Ministerstvem zdravotnictví České republiky vydán Metodický pokyn k provádění screeningu sluchu u novorozenců, který má zajistit jednotný postup při provádění screeningu. Není však pro nemocnice závazný, aby povinně plošně prováděli screening. Screening sluchu je zdravotní výkon, který hradí zdravotní pojišťovny. Používá se jednotná vyšetřovací metoda evokovaných otoakustických emisí. Vyšetření je velmi rychlé, provádí se ve spánku. Novorozenec se vyšetřuje dva až čtyři dny po porodu, kdy z ucha vymizí plodová voda (Heger, 2012). Screening nedokáže určit druh ani stupeň sluchové vady, to je předmětem dalších vyšetření. Informuje, zda je přítomna sluchová vada či nikoli. V případě vybavenosti emisí je práh sluchu lepší než 35 – 40 dB, pokud je práh sluchu horší jak 35 – 40 dB emise jsou nevybavené. (Jungwirthová, 2015)

1.6 Kompenzační pomůcky pro děti v předškolním období

Velmi rychlý rozvoj techniky se nevyhnul ani kompenzačním pomůckám pro osoby se sluchovým postižením. Neustále jsou zdokonalovány novými technologiemi. Korekce sluchových vad u dětí je neobtížnější a měla by probíhat ve specializovaných centrech pod dohledem špičkových odborníků. Základní kompenzační pomůckou je výkonné sluchadlo nebo kochleární implantát.

1.6.1 Sluchadla

Sluchadlo je elektronické zařízení. Hlavním úkolem sluchadla je zesílit zvuk, tím pomáhá nedoslýchavým osobám zlepšit jejich expresivní složku řeči. Mezi základní části sluchadla patří: mikrofon, zesilovač a reproduktor. Dalším prvkem je regulátor hlasitosti, indukční cívka, přepínač programů a audiovstup. Mikrofon zachycuje zvuky z okolí a přeměňuje je na elektrický signál. Vůbec nejdražší a zároveň nejsložitější částí sluchadla je zesilovač. Ten zesiluje eklektický signál. Následně dochází v reproduktoru ke zpětné přeměně elektrického signálu na zvuk. Platí, že čím je reproduktor větší, tím lépe může korigovat i těžké sluchové vady. Člověk se sluchovým postižením má možnost regulovat hlasitost vjemů vzhledem k dané situaci prostřednictvím regulátoru hlasitosti. Některá sluchadla jsou vybavena indukční cívkou, která dokáže eliminovat okolní hluk. (Havlík, 2007)

1.6.1.1 Dělení sluchadel

Sluchadla můžeme dělit podle způsobu zpracování akustického signálu, podle charakteru přenosu zvuku a v neposlední řadě podle tvaru. (Havlík, 2007)

1. Podle způsobu zpracování akustického signálu
  - a. Sluchadla analogová
  - b. Sluchadla digitální
2. Podle charakteru přenosu zvuku
  - a. Přenos vzduchem
  - b. Přenos kostí
3. Podle tvaru
  - a. Sluchadla zvukovodová
  - b. Sluchadla závěsná
  - c. Sluchadla kapesní
  - d. Sluchadla brýlová
  - e. Sluchadla ukotvená do kosti (Baha sluchadlo)

V dnešní době patří analogová sluchadla k nejlevnějším a byla technologicky překonána sluchadly digitálními. Analogová sluchadla mění zvuk na elektrický signál, oproti tomu digitální mění zvuk na kombinaci čísel nula a jedna tzv. binární kód, který

umožňuje velké množství kombinací. Přenos vzduchem využívá většina sluchadel. Zvuk je veden zvukovodem k bubínku přes sluchové kůstky až do vnitřního ucha. Přenos kostí je realizován skrze vibrátor, který je přiložen na spánkovou kost. Vibrace jsou vedeny až do vnitřního ucha. (Havlík, 2007)

Sluchadla zvukovodová, jak již v názvu vyplývá, jsou skryta ve zvukovodu. Jsou vyráběna individuálně podle přesného otisku zevního ucha. Vyžadují speciální péči, jsou náchylná na vlhkost i ušní maz. Sluchadla závěsná jsou nošena za uchem, zvuk je veden ušní vložkou, která je napojena na sluchadlo. Sluchadla kapesní se dnes téměř nepoužívají, dříve se využívala u dětí do dvou let věku. Sluchadla brýlová jsou napojena na obroučky brýlí ve speciálním pouzdře, které obsahuje veškerou elektroniku. (Havlík, 2007)

1.6.2 Kochleární implantát

Kochleární implantát se skládá ze dvou částí, vnější a vnitřní. Vnější část tvoří mikrofon, zvukový procesor a vysílací cívka. Vnitřní část tvoří přijímač a dvacet dva elektrod. Tato kompenzační pomůcka nahrazuje funkci vnitřního ucha, obchází nefunkční vláskové buňky. Prostřednictvím svazku elektrod, které jsou zavedeny přímo do hlemýždě, stimuluje sluchový nerv. Přijímač se umísťuje pod kůži za ucho, přímo do spánkové kosti. Cívka je přichycena magnetem k hlavě. Závěsný procesor s mikrofonem se nosí jako sluchadlo za uchem. Mikrofon zachytí zvuk, ten míří do procesoru, kde se mění na elektrické impulzy. Vysílací cívkou je zvuk poslán do přijímače. (Horáková, 2012)

1.6.3 Technické a didaktické pomůcky

Mezi didaktické pomůcky patří především nejrůznější sady obrázků, ilustrované knihy, leporela nebo kreslená říkadla. Ke spojení sluchové a hudební výchovy slouží Orffovy hudební nástroje, nahrávky zvukových záznamů, ozvučené hračky, také se světelnou signalizací. Dále se využívají pomůcky pro vnímání vibrací. Mezi technickými pomůckami dominuje počítač a výukové programy na CD disku. Dále televizor, telefon, magnetofon a CD přehrávač. V prostředí mateřské školy lze využít mikroport. Mikroport je individuální zesilovač. Dítě má u sebe přijímač, pedagog mikrofon a vysílač. Zvuk se pomocí radiových vln dostane k přijímači. Zvuk je velmi kvalitní. (Barešová, Hrubý, 1999)

2 SPECIFIKA RANÉHO SLUCHOVÉHO A ŘEČOVÉHO VÝVOJE

Lidská řeč je specifická schopnost, během které jsou mezi účastníky komunikace předávány informace. Řeč je nástrojem myšlení, Lev Vygotsky použil spojení: „*Myšlení a řeč jsou spojené nádoby*“. Jinak řečeno, jak člověk myslí, tak také mluví. U dětí se sluchovým postižením hrozí stav raného „bezjazyčí“, kdy nedojde k rozvoji myšlení. Rozvoj řeči je závislý na stavu a funkčnosti smyslových orgánů, především sluchu, zraku a hmatu. Dále na vyspělosti nervové soustavy, úrovni senzomotorických dovedností a prostředím, ve kterém člověk vyrůstá. Děti se sluchovým postižením mají zhoršené podmínky pro rozvoj řeči, které jsou dány špatnou funkcí sluchového ústrojí. (Vaněčková, 1996)

2.1 Raný sluchový vývoj

Po porodu je již sluchové ústrojí dítěte vytvořené. Houdková (2005) považuje období od pátého měsíce do osmnáctého až dvacátého osmého měsíce nitroděložního vývoje za hlavní pro vývoj sluchu a řeči. Již v tomto období je funkční vnitřní ucho a osmý hlavový nerv. Během interakce s prostředím se vyvíjí schopnost slyšet. Pro novorozence je typické, že se při silné a náhlém hluku poleká. Dítě často na úlek reaguje pláčem. Kolem čtvrtého týdne již reaguje i na méně hlasité zvuky. V období okolo čtvrtého měsíce se dítě uklidní při hlasu pečující osoby, i když ji nevidí. Neslyšící dítě potřebuje matku vidět, nemá sluchovou kontrolu. Okolo sedmého měsíce dítě začíná otáčet hlavu za hlasem pečující osoby a zvuky. Přibližně v období kolem prvního roku dítě reaguje na své jméno, jednoduché pokyny a zákazy. Sluchové dovednosti se rozvíjí v závislosti na kvalitě a množství sluchových podnětů. (Roučková, 2011)

2.2 Ontogenetický vývoj řeči

Ontogenetický vývoj řeči se vztahuje ke konkrétnímu jedinci, lze ho rozdělit do několika etap. Období křiku, žvatlání, rozumění řeči, první slovo a následný rozvoj řeči spojený s rozvojem slovní zásoby. (Kutálková, 1996)

První zvukový projev dítěte po narození je pláč. Z toho důvodu mluvíme o období křiku. V prvních dnech života se jedná o neurčitý křik. Dle Noskové (2013) křik představuje reflexní děj dýchacích a hlasových orgánů, které pomalu začínají fungovat. Tento křik nesignalizuje, bolest ani nespokojenost dítěte. Zhruba kolem šestého týdne

se mění rozsah a intenzita hlasu. Dítě dokáže odlišně reagovat na libé a nelibé podněty, dává tak najevo svou spokojenost. (Kutálková, 1996)

Kolem druhého až třetího měsíce dítě začíná broukat. Dítě si hraje s mluvidly, začíná experimentovat s pohyby jazyka i rtů. Období pudového žvatlání začíná kolem šestého měsíce. Objevují se „zvučky“, které vznikají pudovou hrou mluvidel. Tyto zvuky se začínají vytrácet kolem osmého měsíce. Dítě přechází z pudového žvatlání do fáze napodobivého žvatlání. Dítě začíná napodobovat zvuky, slova, je nutné, aby mělo sluchovou kontrolu. (Kutálková, 2005)

V období rozumění řeči dítě reaguje na melodii nikoli na obsah slova. Začíná si postupně spojovat předměty se slovy, rozumět prvním básničkám a slovním pokynům. V podnětném prostředí se rychle začíná rozvíjet počet slov, kterým dítě rozumí. Naopak je tomu v nepodnětném prostředí, které brzdí další řečový vývoj dítěte. (Kutálková, 1996)

2.2.1 Vývoj řeči dítěte se sluchovým postižením

Vývoj řeči je velmi individuální a odlišný u dětí neslyšících a nedoslýchavých. Ovlivňuje ho věk, kdy byla přidělena vhodná kompenzační pomůcka. Frekvence řeči rodičů k dítěti, věk při zahájení rané péče, neverbální inteligence dítěte a velikost ztráty sluchu (Jungwirthová, 2015). U dětí neslyšících se vývoj řeči liší především v tempu vývoje řeči, kvalitě i kvantitě. Záleží také, zda vada vznikla před nebo po ukončeném vývoji řeči. Vlastní řeč se u dětí prelingválně neslyšících vyvíjí až po přidělení vhodné kompenzační pomůcky. Následně probíhá vývoj řeči podobně jako u dětí slyšících, avšak se zpožděním. U dětí neslyšících se často objevuje omezený vývoj řeči. Výrazně jsou narušeny modulační faktory řeči (melodie, rytmus), řeč je špatně srozumitelná. U dětí nedoslýchavých se jedná o opožděný vývoj řeči. (Lechta, 2008)

Dítě se sluchovým postižením se zhruba první rok života vyvíjí obdobně jako dítě slyšící. Důvodem je, že sluchová vada je neviditelná. U dítěte se objevuje novorozenecký křik, broukání i pudové žvatlání, neboť se jedná o hru mluvidel. Křik těchto dětí může být tlumený. První podezření přichází od rodičů kolem devátého měsíce v době žvatlání napodobivého. U těžkých sluchových vad přichází podezření i dříve, neboť děti nereagují na zvuky v okolí. V období napodobivého žvatlání dítě na rodiče nereaguje, přestává

žvatlat nebo je jeho žvatlání jednotvárné. U nedoslýchavých dětí se může sluchová vada projevit až v době, kdy začíná chodit a vzdaluje se od pečující osoby. (Nosková, 2013)

3 RODINA DÍTĚTE SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

Téměř každý rodič očekává narození zdravého a krásného dítěte. Narození dítě se sluchovým postižením představuje pro slyšící rodiče velkou psychickou i emocionální zátěž, která ovlivňuje postoj rodičů k dítěti. Stabilita partnerského vztahu prochází rovněž velkou zkouškou. Dítě potřebuje podnětné sociální prostředí, ve kterém se utváří jeho osobnostní, emocionální a sociální kvality. Funkční rodina je pro dítě to nejdůležitější.

Vyrovnaní se s narozením dítěte s postižením má charakteristický průběh, který jako první popsala E. Kübler – Ross. Celkově popsala šest stádií: stadium iniciálního šoku, popření, smlouvání, agrese, deprese a přijetí dítěte s postižením. Sdělení diagnózy je pro rodiče šok a zklamání. Celkově vnímají skutečnost jako mýlku lékařů. Celou situaci si snaží nepřipouštět, úplně ji popřít. Snaží se vyhledat jiné odborníky, ve snaze, že oni diagnózu vyvrátí. Stádium smlouvání se vyznačuje únikem k náboženským až esoterickým přístupům. Toto stádium střídá agrese, rodiče obviňují lékaře nebo sami sebe. Agrese může směřovat i k samotnému dítěti s postižením. Agrese vyústí až do deprese. Rodiče prožívají pocity selhání a viny. Časem se deprese snižuje, až dojde k vyrovnaní se s narozením dítěte s postižením. Vždy nemusí k vyrovnaní dojít. (Jankovský, 2006). Míru akceptace a vyrovnaní se s postižením ovlivňují osobnostní kvality rodičů. Jednak jejich odolnost vůči frustraci, schopnost překonat překážky, ale i intelektová úroveň a stupeň dosaženého vzdělání. (Sobotková in Květoňová – Švecová, 2004)

Až 95 % dětí se sluchovým postižením se rodí slyšícím rodičům. Přístup rodiny ovlivňuje psychický vývoj dítěte. Zbýlých 5 % dětí se sluchovým postižením se rodí neslyšícím rodičům. Dítě je v prostředí, ve kterém se orientuje již od počátku. Raná komunikace mezi neslyšící matkou a dítětem se sluchovým postižením probíhá velmi podobně jako mezi slyšící matkou a slyšícím dítětem (Potměšil, 2015). Vymlátílová (in Škodová, Jedlička, 2007) uvádí, že byl prokázán lepší průběh vývoje poznávacích procesů včetně řeči u dětí se sluchovým postižením v neslyšících rodinách. Rodina přijme dítě

jako „normální“ a zároveň na něj neklade vysoké nároky. Oproti tomu rodina slyšící považuje sluchovou vadu za postižení, které je nutné odstranit či kompenzovat.

V České republice je dobrá podpora a institucionální péče o děti se sluchovým postižením. Rodiny dětí se sluchovým postižením se mohou od narození dítěte stát klienty rané péče, která pomáhá rodinám zvládnout a překonat těžké období v jejich životě. Dále mohou vyhledat pomoc v rámci neziskových organizací a sdruženích, které nabízí pomoc rodinám dětem se sluchovým a dalším postižením. Při nástupu do vzdělávání se rodina a dítě stávají klienty speciálně pedagogického centra, které řeší problémy spojené se zařazením dítěte do předškolního a návazného vzdělávání.

4 Předškolní vzdělávání

Předškolní vzdělávání dětí se sluchovým postižením může probíhat formou individuální nebo skupinové integrace do mateřské školy hlavního vzdělávacího proudu. Dítě se speciálními vzdělávacími potřebami potřebuje podpůrná opatření (dále jen PO), která se dělí do pěti stupňů, jejich poskytovatelem je mateřská škola. První stupeň PO vymezuje mateřská škola a zpracovává plán pedagogické podpory. PO od druhého stupně vymezuje školské poradenské zařízení po dohodě s mateřskou školou a zákonnými zástupci. Následně mateřská škola ve spolupráci se SPC a zákonnými zástupci vypracuje neprodleně individuální vzdělávací plán. Nejpozději do jednoho měsíce od doručení doporučení a žádosti zákonného zástupce žáka. Další možností je vzdělávat dítě v mateřské škole samostatně zřízené podle § 16 odst. 9. školského zákona. (Vyhláška č. 27/2016 Sb., 2017)

Společným východiskem pro předškolní vzdělávání dětí se sluchovým postižením je Rámcově vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Jednotlivé rámcové cíle i záměry jsou pro všechny děti společné. Naplňování jednotlivých cílů se upravuje podle individuálních potřeb dítěte. (RVP, 2006)

5 REEDUKACE SLUCHU

Reedukace sluchu neboli sluchová výchova je součástí komplexní rehabilitace dětí se sluchovým postižením. Dále se do rehabilitace zařazuje nácvik odezírání a řečová výchova. Všechny uvedené složky rehabilitace se vzájemně ovlivňují a prolínají.

Rehabilitace probíhá v rámci multidisciplinárního týmu, jehož nedílnou součástí je i rodina dítěte. (Houdková, 2005)

Valenta (2015, s. 169) definuje reedukaci sluchu jako *„část sluchové výchovy aplikované u osob se sluchovým postižením, jejímž cílem je rozvoj zachovaných nebo nově získaných sluchových funkcí (zbytků sluchu) daného člověka a jejich využití pro komplexní stimulaci řeči a zlepšení jeho optimální orientace v akustickém prostředí.“* U dětí se sluchovým postižením je nutné rozvinout nebo vyvinout schopnosti sluchového vnímání. Těmito schopnostmi se následně podporuje rozvoj řeči. Naopak řeč podporuje sluchové vnímání. (Janotová, 1996)

Cílem reedukace sluchu je především to, aby dítě se sluchovým postižením dokázalo obracet pozornost ke zvukovým podnětům, poznalo předmět podle zvuku či vnímalo rozdíly mezi jednotlivými zvukovými podněty. Důležité je, aby dítě využívalo sluchové schopnosti k vnímání jednak prostoru, ale především řeči a následně ke kontrole vlastní řeči. (Pulda, 1999)

Rozdíly v reedukaci sluchu jsou u neslyšících a nedoslýchavých dětí. Reedukace je sama o sobě náročná u obou skupin, avšak přece jen u neslyšících dětí je z pohledu terapeutů náročnější. Neslyšící děti mají zbytky sluchu v neřečových frekvencích. I takto malé zbytky sluchu lze využít k rozvoji vnímání neřečových zvuků. Při velkém zesílení pomocí sluchadla lze později vnímat i řečové zvuky, zejména modulační faktory řeči. Cvičení probíhá v rámci krátkých časových úseků, po každé činnosti je nutná pochvala dítěte, i snaha se cení. Podle Janotové (1999) se u nedoslýchavých dětí nejedná o reedukaci sluchu jako takovou, ale o zdokonalování sluchového vnímání. U nedoslýchavých dětí je reedukace sluchu zaměřena především na maximální využití zbytků sluchu. Tato skupina je ve své podstatě „slyšící“, jen potřebuje naučit, jak využívat všechny zbytky sluchu. Pedagog se zabývá rozvojem akustické pozornosti na zvuky v okolí. (Pulda, 1992)

5.1 Historie reedukace sluchu v Českých zemích

J. E. Purkyně byl první, kdo v roce 1859 upozornil na možnost využívat zbytky sluchu u osob se sluchovým postižením. Jako sluchadlo používal rozdvojenou gumovou hadici, konec byl veden do uší vyšetřovaného. Zjistil, že s tímto sluchadlem neslyšící

dokázali vnímat silnější zvuky intenzivněji. Následně se sluchovými cvičeními zabývá O. Kutvirt. Používal harmoniku, ladičky či sirény. Těmito cvičeními lze zlepšit sluch, ovšem poškozená nervová vlákna nezastoupí. M. Seeman roku 1925 prokázal, že záměrným drážděním sluchového orgánu lze zlepšit jeho efektivitu. Tím následně vyvolat větší prokrvení orgánu a zlepšit jeho funkci. Používal cvičení prostřednictvím lidského hlasu, ale i čistých tónů, které byly vybírány individuálně. Jako první se metodikou pro malé děti se sluchovým postižením zabývala Naděžda Janotová. Pořádala internátní rehabilitační kurzy pro rodiny s dětmi se sluchovým postižením. (Pulda, 1999)

5.2 Metody reedukace sluchu

V reedukaci sluchu se rozlišují dva přístupy, unisenzoriální a multisenzoriální. Například Hrubý (1999) tyto přístupy označuje jako podskupiny orální metody. Unisenzoriální přístup vychází z myšlenky, že neslyšící dítě má vždy zachovány zbytky sluchu, které se mohou tréninkem rozvíjet. První důraz je kladen na zachovalý sluch, až potom na zrak. Stoupenci tohoto přístupu se domnívali, že pokud by se zrak stal dominujícím smyslem, sluchové vnímání by se nevyvinulo, protože zrakové podněty odvádí pozornost dítěte od podnětů sluchových. Multisenzoriální přístup klade důraz na odezírání doplněné znakovou řečí. Zdůrazňuje, že děti se učí všemi smysly a současné propojení sluchu a zraku vede k bohatšímu vnímání řeči. (Pulda, 1999)

5.3 Faktory ovlivňující úspěšnost rehabilitace

Holmanová (in Škodová, Jedlička, 2007) uvádí následující faktory, které se podílejí na rehabilitaci:

1. Diagnostický věk dítěte
2. Příčina sluchové vady
3. Typ a stupeň sluchové vady
4. Účinnost sluchadla nebo kochleárního implantátu
5. Nadání pro řeč
6. Vypěstlost dítěte
7. Povahové vlastnosti, schopnosti a inteligence dítěte
8. Zdravotní stav dítěte
9. Přítomnost či nepřítomnost přidružených vad

10. Rodina a jejich míra účasti na rehabilitaci

11. Schopnosti a dovednosti terapeuta

5.4 Metodika reedukace sluchu

Reedukace sluchu neprobíhá izolovaně, ale komplexně. Prolíná se s řečovou, rytmickou i pohybovou výchovou. Je nutné volit individuální přístup, postupovat od jednoduchých ke složitějším cvičením. Sluchová výchova neprobíhá pouze v lekcích, je přirozeně součástí celého dne. (Janotová, 1999).

Reedukace vychází z hierarchie sluchových dovedností, postupuje od detekce, diskriminace, identifikace až k porozumění. Detekce je schopnost reagovat na zvuk a věnovat mu pozornost. V případě nepřítomnosti zvuku nereagovat. Diskriminace je schopnost vnímat podobnosti a rozdíly mezi dvěma a více zvuky. Zvuk, který dítě slyšelo, může identifikovat tím, že ho zopakuje nebo ukáže na obrázku. Porozumění je schopnost rozumět slovům, reagovat na otázky a pokyny. (Krahulcová, 2002)

Reedukace sluchu začíná detekcí zvuků v okolí a základních zvuků řeči. Prvotní jsou pro dítě důležité sluchové zkušenosti z domova. Dítěti by mělo být nabídnuto velké množství zvukových hraček. Rodiče mohou pozorovat, jak na ně reaguje. Rodič dítě upozorňuje na zvuky v okolí, například na zvuk jedoucího auta, vlaku, sekačky na trávu, sirény sanitky nebo policie. Důležité jsou pro dítě zvuky v domácnosti, jako je zvuk vysavače, bouchnutí dveří či zvonění telefonu. Rodič dítě na zvuk upozorní a následně je vhodné mu zdroj zvuku ukázat a dítě si samo může zvuk vyzkoušet. Rodina by měla na dítě hodně mluvit, obklopat ho rozmanitými zvuky, využívat jeho přirozeného zájmu a zvědavosti o okolní svět. Doporučuje se, aby si rodiče s dítětem zavedli pravidelné denní rituály, před jídlem, před spaním nebo při koupání. Jednak pomáhají dítěte orientovat se v čase a také se díky nim cítí v bezpečí a jistotě. Dítě ví, co ho čeká, na co se může těšit. Rituály jsou vhodné i pro opakování slov. Vždy, když rodič dítě obléká, může mu jmenovat části oblečení, dítě se je snáze naučí a rozliší. (Holmanová in Škodová, Jedlička, 2007)

Dítě přichází do mateřské školy se sluchovými zkušenostmi z domova, které je nutné nadále rozvíjet. Pedagog postupuje od diferenciaci neřečových zvuků, navazuje řečovou diferenciací až k fonemické diferenciaci. Nejdříve se začíná změnou jedné

samohlásky ve slově, potom až změnou souhlásky. Později se přidávají slova víceslabičná (Janotová, 1996). Fonemický sluch je důležitý při osvojování čtení a psaní. Již u dětí v předškolním věku je nutné cvičit a rozvíjet schopnost rozlišovat jednotlivé hlásky neboli fonémy. V první fázi je nutné se zaměřit na rozvoj fonemické diferenciaci, v druhé fázi na fonemickou analýzu. Třetí, vrcholná fáze je zaměřena na fonemické uvědomování. (Gúthová, Šebianová in Lechta, 2008)

Janotová (1999) uvádí následující metodiku rozvíjení sluchu u dětí v raném a předškolním období:

1. Vnímání a rozlišování zvuků

Dítě se učí reagovat na přítomnost zvuku pohybem, zvedne ruku, udělá dřep nebo hodí kuličku do krabice. Teprve když dítě zvládne reakci na zvukový podnět, začne se s řečovým podnětem. Následně se dítě učí reagovat na změnu zvuku jiným pohybem. Například na zvuk tamburíny dítě musí zvednout ruku a na zvuk píšťaly musí tlesknout.

Dalším cvičení je reakce na jeden zvuk, který je vybraný z více zvuků. Jedná se již o diskriminaci zvuků, dítě je musí rozpoznat. Dítě slyší tři zvuky, tamburínu, buben a píšťalu, reagovat má pouze na zvuk bubnu dřepem.

2. Rozlišování různých kvalit zvuku

Dítě se učí rozlišit délku trvání, výšku a intenzitu zvuků. Některé zvuky trvají jen krátce, některé déle. Pedagog bubnuje na buben. Po dobu bubnování dítě popojíždí autem. Musí auto zastavit, jakmile přestane zvuk slyšet. Následně společně s pedagogem určuje, zda zvuk trval dlouho nebo jen krátce. Vhodným příkladem, jak se naučit rozlišit hluboký a vysoký tón je prostřednictvím zvířat, medvěda a ptáka. Medvěd brumlá hlubokým hlasem a pták naopak pípá vysokým. Dále se dítě učí rozlišit silné a slabé zvuky. Pedagog pouští nahrávky zvuků potichu a nahlas, dítě určuje pomocí obrázků, co slyší.

3. Rozlišování neřečových a řečových zvuků

Dítě se učí poznat rozdíl mezi mluvenou řečí a zvuky. Pedagog bouchne na buben a dítě má poznat, zda slyšelo zvuk nebo řeč. Tímto způsobem se procvičuje rozlišování hudby a zpěvu od řeči. V tomto případě je nutné dítě seznámit s hudbou a zpěvem, aby bylo schopné úkol splnit.

4. Cvičení k rozumění obsahu na úrovni věty

Pedagog pozoruje, zda mu dítě rozumí. Jednoduchou pomůckou jsou obrázkové knihy nebo pouze obrázky. Pedagog s dítětem popisuje obrázek, nejprve udělá zřetelnou chybu, potom již méně nápadnou. Místo obrázku lze vyžít reálnou situaci. Dítěti popisuje, co vidí před sebou nebo z okna. Opět udělá nějakou chybu, kterou by mělo dítě poznat.

5. Cvičení k rozumění obsahu na úrovni slova

V prostředí mateřské školy nebo doma lze hrát s dětmi hry typu „Pan čáp ztratil čepičku, měla barvu barvičku, červenou.“ Pokud však pedagog řekne, pouze ztratil čepičku červenou, dítě barvu nehledá. Výzva musí začínat slovem Pan čáp. Obdobě se hrají hry „všechno lítá“ nebo „všechno jede.“ K dalšímu cvičení pedagog použije dva obrázky, auto a kolo. Řekne slovo auto a dítě musí identifikovat slovo vybráním správného obrázku.

6. Cvičení k poznání emocionální kvality řeči

Dítě se učí rozeznat jednotlivé emoce. Nejjednodušší je použít sadu obrázků s veselým, smutným, popřípadě plačícím obličejem. Pedagog si s dítětem může zahrát pantomimu, zkusí předvést jednotlivé emoce. Dále může pouštět zvuky, dítě určuje, které jsou libé a nelibé. Kupříkladu zpěv ptáka je příjemnější než řev lva.

7. Procvičování sluchové paměti

Tato cvičení patří k obtížnějším variantám, všechny děti je nemusí zvládnout. Pedagog dítěti nejdříve pouští dva zvuky, potom může přidat další dle schopností dítěte. Dítě musí určit, který zvuk slyšelo jako první, a který jako druhý. Oblíbená a zábavná je hra Prodavač. Dítě je prodavač a pedagog či rodič je zákazník. Zákazník chce mléko, rohlík a máslo. Dítě musí podat potraviny v tom pořadí, v jakém si o ně zákazník požádal. Pedagog použije dřevěné kostky a buben. Kolikrát bouchne do bubnu, tolik kostek musí dát dítě před sebe nebo tolikrát musí tlesknout, vyskočit. Tato cvičení v sobě skrývají počátky předmatematické gramotnosti.

PRAKTICKÁ ČÁST BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

6 VÝZKUMNÉ CÍLE A METODY

Cílem bakalářské práce je vytvořit zásobník her a činností vhodných pro reedukaci sluchu u dětí se sluchovým postižením. Následně vybrané činnosti ze zásobníku analyzovat u dětí se sluchovým postižením v předškolním období.

Hlavní výzkumná otázka: Jak dítě se sluchovým postižením reaguje na vybrané činnosti?

Vedlejší výzkumná otázka: Jaký je celkový výsledek dětí s ohledem na stupeň sluchového postižení?

6.1 Výzkumné metody

Pro splnění zadaných cílů jsem zvolila metodu kvalitativního výzkumu. Kvalitativní výzkum je charakteristický studiem případu do hloubky. Výzkumník se snaží o podrobný popis jedince či jeho chování s cílem porozumět dané situaci. Předností je zkoumání účastníka výzkumu v jeho přirozeném prostředí. Nejčastějším cílem kvalitativního výzkumu je popsat či prozkoumat danou sociální situaci. Mezi zavedené designy neboli plány kvalitativního výzkumu patří případová studie, biografický design, etnografie nebo zakotvená teorie. Ze zavedených designů jsem si vybrala ten základní, tedy případovou studii. Případová studie je charakteristická tím, že výzkumník poohlídí na celý případ jako na integrovaný celistvý celek. Účastníka výzkumu zkoumá v jeho přirozeném prostředí, přičemž využívá veškeré dostupné metody sběru dat a více informačních zdrojů. (Švaříček, Šedřová, 2007)

Při realizaci vybraných činností jsem zvolila metodu aktivního zúčastněného pozorování. Při návštěvě mateřských škol jsem se zabývala analýzou dokumentů, které jsem dostala k nahlédnutí. Jednalo se o doporučení ze speciálně pedagogického centra, v jednom případě jsem mohla nahlédnout i do zprávy z vyšetření. Další informace jsem získala volnými rozhovory s učiteli mateřských škol a rodiči.

7 ZÁSObNÍK HER A ČINNOSTÍ

Zásobník činností byl tvořen v období srpen – září 2017. K inspiraci byly použity již publikované metodiky a osobní zkušenosti získané během pedagogické praxe v rámci studia. Mezi použité publikace patří:

1. Jarmila Roučková - Cvičení a hry pro děti se sluchovým postižením
2. Naděžda Janotová - Reeducace sluchu sluchově postižených dětí v předškolním věku
3. Jiřina Bednářová a Vlasta Šmardová – Diagnostika dítěte předškolního věku

Činnosti byly vytvořeny a řazeny do kalendářních měsíců školního roku. Činnosti jsou následně doplněny vhodnou motivací pro děti, která se vztahuje ke konkrétnímu měsíci a ročnímu období. Díky tomu je lze snadno zařadit do tematických bloků třídního vzdělávacího programu.

ZÁŘÍ

Název: **DO LESA NA HOUBY**

Cíl: Uvědomit si přítomnost zvuku, reagovat na zvuk pohybem.

Individuální činnost:

Postup: Pedagog rozmístí v prostoru houby a šišky. Na signál bubnu dítě sebere vždy jednu houbu a umístí ji do košíku. Pokud chce pedagog činnost ztížit, použije tamburínu. Na signál tamburíny dítě sebere šišku a umístí ji do košíku.

Pomůcky: Obrázky hub, šišky, košík, buben, tamburína.

Motivace: „Babička Alenka vždy chodívala na houby s dědečkem Františkem, děda špatně viděl, tak na něj babička volala, aby sebral houbu před sebou. Ty určitě vidíš líp, jak děda Fanda. Porozhlédni se po lese, jestli tu je nějaká houba. Můžeš ji sebrat, až uslyšíš buben. Jsem zvědavá, kolik hub nasbíráme.“

Skupinová činnost:

Postup: Pedagog ohraničí místo pomocí lana, které se stane pro děti domečkem. Děti chodí v tichosti po třídě. Pedagog zahraje na tamburínu, která se stává pro děti signál,

že se musejí schovat do vyznačeného domečku. Pokud chce pedagog činnost ztížit, může do hry přidat další zvuk. Buben dětem signalizuje, že musí zkamenět.

Pomůcky: Buben, tamburína, lano.

Motivace: „Kdo z vás byl v lese na houbách? Potkali jste tam nějaká zvířata, jaké můžeme v lese potkat? Společně se tam půjdeme podívat a zkusíme najít houby. Musíme být velmi potichu, abychom nerušili zvířata, která tady žijí. Také si musíme dát pozor na vlka. Když se ozve zvuk tamburíny (dětem předvedeme), musíme se před ním schovat do našeho domečku.“

Poznámka: Je důležité si s dětmi zopakovat pravidla a chování v lese. Stěžejní je klid a ticho, aby všichni dobře slyšeli zvuk tamburíny. Pokud je ve třídě více dětí, je vhodné udělat domečky dva, pro dívky a pro chlapce. Děti se nebudou mačkat, popřípadě strkat a předejdeme tak úrazu.

ŘÍJEN

Název: **SKŘÍTEK PODZIMNÍČEK SKLÍZÍ PLODINY**

Cíl: Uvědomit si přítomnost zvuku. Vnímat rozdíly mezi dvěma a více zvuky.

Postup: Pedagog připraví a naplní plechové krabičky. Jedna zůstane prázdná, dvě naplní červenou čočkou a zbylou plechovou krabičku ořechy. Pedagog začne činnost s dvěma plechovkami, jedna je prázdná a druhá plná. Dítě musí určit, která nádoba nevydává zvuk. Poprvé třese plechovkou dítě samo, podruhé třese pedagog a dítě jen poslouchá. Pokud dítě úkol zvládne, pedagog přidá další plnou plechovku. Dítě opět určuje, která nevydává zvuk a vyřadí ji. Poslední úkol pedagog volí, dle schopností dítěte. Připraví tři plechové krabičky, jedna obsahuje ořechy, zbylé dvě stejné množství červené čočky. Dítě musí určit, která plechovka zní odlišně od ostatních a vyřadit ji.

Pomůcky: Čtyři zdobené plechové krabičky, ořechy, červená čočka.

Motivace: „Podzimníček již začal sklízet a uskladňovat plodiny do těchto plechových nádob. Jedna se mu nešikovně zatoulala a zůstala prázdná. Podzimníček nás prosí, abychom ji našly a daly ji pryč. Zkus si každou zatrást a pozorně poslouvej, zda uvnitř něco je nebo není. Nyní musíme dát stejné plodiny k sobě, poznáš je?“

Poznámka: Je vhodné, aby všechny plechové krabičky byly stejné. Dítě se sluchovým postižením využívá jako kompenzační smysl zrak. Může se stát, že zvuk si spojí s obrázkem plechovky a další úkoly nemají smysl. V tomto případě je nutné mít plechových krabiček více a při každém zadání úkolu je obměnit.

LISTOPAD

Název: SVATOMARTINSKÉ SLAVNOSTI

Cíl: Rozpoznat různé zvuky. Určit, zda dva po sobě jdoucí zvuky jsou stejné nebo jiné. Identifikovat zvukový podnět.

Postup: Pedagog připraví hudební nástroje, se kterými dítě seznámí, pojmenuje a předvede jejich zvuky. Následně rozdá kartičky symbolizující stejný a jiný zvuk. Nejprve proběhne zácvik. Pedagog říká první zvuk, zahraje na tamburínu, druhý zvuk, zahraje na buben. Položí otázku, byly zvuky stejné nebo jiné, dítě zvedne příslušnou kartičku. V tuto chvíli má dítě stále zrakovou kontrolu, vidí, který hudební nástroj pedagog bere do ruky. Teprve až dítě dobře rozumí zadání a zácvik se podaří, pedagog si stoupne za záda dítěte.

Pedagog využije hudební nástroje při další činnosti. Připraví si kartičky s hudebními nástroji. Pedagog začíná s dvěma nástroji, postupně přidává další dle schopností dítěte. Před dítěte pedagog položí dva hudební nástroje, opodál vyskládá obrázky. Nejprve musí dítě najít obrázek hudebního nástroje a správně ho přiřadit. Poté si sám vyzkouší, jak nástroj hraje. Pedagog zahraje na nástroj tak, aby dítě nástroj nevidělo. Následně musí dítě zvednout obrázek nástroje, který slyšel. S pomocí pedagoga se dítě snaží hudební nástroj pojmenovat.

Pomůcky: Hudební nástroje – buben, tamburína, rumba koule, dřívka, xylofon, kartičky symbolizující stejný a jiný zvuk.

Motivace: „Zanedlouho nás čekají Svatomartinské slavnosti, ale co se na takové slavnosti dělá? Je tam spousta jídla, tančí se a hraje hudba. Jak může hudba hrát, si teď zkusíme. Připravila jsem si pro tebe tyto hudební nástroje a společně zkusíme, jak hrají...Nyní budeš moje porota, vždy zahraji dva zvuky a ty mi ukážeš, zda byly stejné nebo jiné.“

PROSINEC

Název: **VÁNOČNÍ PŘÍBĚH**

Cíl: Porozumět slyšenému, rozvoj slovní zásoby.

Postup: Pedagog si s dítětem prohlíží a popisuje obrázky v knize. Pedagog dělá zpočátku nápadné chyby v popisu obrázku, potom méně nápadné. Dítě by mělo reagovat a opravit učitele.

Pomůcky: Obrázková kniha s tematikou Vánoc. Doporučila bych České Vánoce od Josefa Lady.

Motivace: „Podívej, tady mají na vánočním stole nějaký keřík. A pod stolem je kočka,...“

Poznámka: Činnost je vhodná jako individuální, například během ranních her nebo po poledním odpočinku.

LEDEN

Název: **PAN SNĚHULÁK ZTRATIL ŠÁLIČKU**

Cíl: Rozvoj sluchové pozornosti, zrakové diferenciaci a pozornosti, prostorové orientace.

Postup: Děti se pohybují po prostoru třídy. Pedagog říká: „Pan Sněhulák ztratil šáličku, měla barvu, barvičku, červenou.“ Děti hledají předmět dané barvy, pouze pokud věta začíná slovy „Pan sněhulák“. Pedagog průběžně mění věty, používá například: „Pan čáp, Pan kos nebo Pan krokodýl.“

Motivace: „Děti, pozorně se podívejte na našeho sněhuláka, nechybí mu něco? Ztratil tu šálu, kterou jsme mu včera vyrobili. Co budeme dělat...? Může ji zkusit najít.“

ÚNOR

Název: **DETEKTIVNÍ KANCELÁŘ**

Cíl: Diferencovat a identifikovat neřečové zvuky, rozvoj sluchové paměti.

Postup: Pedagog dítěti představí obrázky podezřelých osob z krádeže. Ukáže mu svazek klíčů, svetr se zipem, propisovací tužku a budík. Následně mu předvede zvuky těchto předmětů. Pedagog stojí tak, aby dítě nevidělo zdroj zvuku. Předvede první nahrávku (Václav), zachrastí klíči a bude cvakat propisovací tužkou. Následně dítě určí, co slyšelo a zda se jedná o zloděje. Druhá nahrávka (Antonín), pedagog zachrastí klíči a bude zapínat zip u svetru. Dítě opět určuje, co slyšelo a zda se jedná o pachatele.

Pomůcky: Svazek klíčů, svetr se zipem, propisovací tužka, obrázky pachatelů.

Motivace: „Během příprav na masopust někdo ukradl ze spižírny koláče a jitrnice. Máme dva podezřelé, Václava a Antonína. Podařilo se nám získat nahrávky z místa činu. Pozorně poslouchej zvuky z místa činu, ty mohou identifikovat zloděje. Zloděj měl u sebe svazek klíčů a svetr se zipem.“

Poznámka: Pokud si pedagog nahraje zvuky na CD a následně pustí na přehrávači, usnadní mu to organizaci celé činnosti. Nejdříve začneme s jedním zvukem a postupně přidáváme podle schopností dítěte další zvuky. Například zloděje usvědčí tři nebo čtyři zvuky.

BŘEZEN

Název: **VELIKONOČNÍ VAJÍČKO**

Cíl: Rozvoj sluchové paměti, pozornosti a diferenciací, rozvoj jemné motoriky.

Postup: Pedagog shromažďuje obaly od „kinder“ vajíčků nebo požádá i rodiče. Dítě si vajíčko ozdobí temperou podle vlastní fantazie. Druhý den pedagog naplní dvě vajíčka stejným obsahem ve stejném množství. Pedagog ze začátku označí stejná vajíčka barevnou lepenkou. Následně s dítětem hraje hru stejně jako pexeso, jen se orientují pouze sluchem. Pedagog začíná s nejmenším počtem a podle schopností dítěte přidává další vajíčka.

Pomůcky: Obaly od Kinder vajíčka, tempery, štětec, rýže, fazole, mák, sůl.

Motivace: „Když farmář Pepa sbíral vajíčka od slepiček, v košíku je všechna pomíchal. Jenže slepičky chtějí svá vajíčka s kuřátky zpátky. Pomůžeš farmáři roztřídit vajíčka, tak aby každá slepička dostala svá dvě stejná vajíčka.“

Název: **HLEDEJ, HLEDEJ HLEDAČI**

Cíl: Diferencovat intenzitu zvuků, rozpoznat výšku tónů (hlasité x tiché).

Postup: Pedagog vybere předmět, který dítěti ukáže. Dítě se otočí zády a pedagog daný předmět schová ve třídě. Dítě musí předmět najít, orientuje se sluchem. Pedagog zpívá píseň hlasitě, pokud se dítě k předmětu přibližuje. Když se dítě od předmětu vzdaluje, zpívá píseň potichu.

Pomůcky: Předměty na schovávání.

DUBEN

Název: **KUŘÁTKO A OBLÍ**

Cíl: Lokalizovat zdroj zvuku, rozvoj slovní zásoby, rozpoznat emoce (smutný X veselý)

Postup: Pedagog dětem převede příběh o Kuřátku a obilí. Pedagog může dětem položit otázku: „Jak se kuřátko cítilo, když nemohlo najít maminku?“ Pedagog zapojí emoce, bylo smutné nebo veselé. S dětmi si předvede, jak vypadá smutné a jak veselé kuře. Vybere dítě, které si zaváže oči šátkem, nebo použije klapku na oči. Pro děti se sluchadly nebo kochleárním implantátem je lepší klapka na oči. Vybrané dítě se stává kuřátkem. Ostatní děti utvoří kruh. Pedagog vybere ještě jedno dítě, které bude pítat jako maminka Kvočna. Kuřátko hledá svojí maminku, orientuje se sluchem.

Pomůcky: Obrázková kniha Kuřátko a obilí (Autor: František Hrubín, Zdeněk Miler), obrázky znázorňující smutný a veselý obličej, šátek nebo klapka na oči.

Motivace: „Jak to bylo, pohádka? Zabloudilo kuřátko, pípá, pípá, nožky bolí. Kuře bloudí mezi poli, pípá, pípá, nožky bolí... Kvočna musí pítat hodně hlasitě, aby ji kuřátko mohlo najít.“

Poznámka: Ze zkušeností z praxe bych doporučila pohádku převyprávět a trochu zapojit dramaturgii, práci s hlasem než pohádku číst z knihy. Děti se nenudí a více je to baví. Je důležité, aby vybrané dítě pípalo opravdu hlasitě a ostatní děti nemluvily.

KVĚTEN

Název: **PŘECHOD PRO CHODCE**

Cíl: Uvědomit si rytmus, rozpoznat rozdíl mezi dvěma rytmy, reagovat na změnu rytmu pohybem, napodobit rytmus.

Postup: V prostoru třídy si pedagog společně s dětmi udělá z bílých papírů přechod pro chodce. Děti se seřadí do řady. Pedagog rytmicky ťuká o dvě propisovací tužky. Nejprve pomalu s mezdobou, tím signalizuje, že děti musí stát. Potom ťuká rychle, signál, že děti mohou přecházet silnici.

Pomůcky: Šest bílých papírů, obrázky přechodu pro chodce, zeleného a červeného panáčka, dvě propisovací tužky.

Motivace: „Děti, já jsem dostala velkou chuť na zmrzlinu. Znáš nedaleko jednu cukrárnu, hned za rohem, stačí přejít silnici. Můžeme přejít silnici, kde se nám zlíbí? Silnici ve městě můžeme přejít jen po přechodu pro chodce. Když svítí zelený panáček, můžeme přecházet, když červený, musíme stát. Někteří lidé mají nemocné oči a obrázky panáčků nevidí. Proto každý přechod cvaká, aby i tito lidé poznali, kdy mohou bezpečně přejít přes silnici. My si to teď vyzkoušíme.“

Název: **DUHA**

Cíl: Rozvoj sluchové paměti, sluchové pozornosti, zrakové diferenciaci.

Postup: Pedagog dítěti ukáže obrázek duhy. Společně si pojmenují barvy, které duhu tvoří. Pedagog připraví víčka od plastových lahví ve stejných barvách, jako je duha. Pedagog dítěti říká název barvy, dítě musí danou barvu najít mezi víčky a přiřadit na duhu. Pokud dítě zvládá pojmenovat barvy, pedagog může přejít k dalšímu cvičení. Říká barvy, dítě je musí poskládat do řady v tom pořadí, jak pedagog říká. Nejprve pedagog začne s dvěma barvami, postupně přidává další.

Pomůcky: Obrázek duhy, barevná víčka od plastových lahví, šablona řady kruhů, kam dítě pokládá víčka v požadovaném pořadí.

Motivace: „Postavíš duhu z těchto barevných víček, jaké barvy jsi použil? Pozorně poslouchej, řeknu ti dvě barvy. Musíš najít stejně barevná víčka a přiložit je do okénka v tom pořadí, v jakém ti barvy řeknu. První barvu dáš do prvního okénka, druhou barvu do druhého okénka.“

ČERVEN

Název: **POZNÁŠ, CO ŘÍKÁM?**

Cíl: Rozvoj fonematické diference.

Postup: Pedagog před dítě vyskládá kartičky. Nejprve si s dítětem obrázky pojmenuje. Říká vždy jedno slovo z dané dvojice na obrázku, dítě musí ukázat na obrázek, označující slovo, které pedagog řekl.

Pomůcky: Kartičky s obrázky podobně znějících slov (perník – parník, sud – sad, teta – táta, kráva – tráva, drak – mrak, pes – les, kostel – postel).

Veškerá výše uvedená praktická cvičení a hry lze provádět s dětmi se sluchovým postižením v prostředí jak běžných, tak speciálních mateřských škol. Postup uvedený u jednotlivých her a činností nelze pokládat za univerzální. Vždy je nutné postup a zadání přizpůsobit dané skupině dětí či samotnému dítěti i situaci ve třídě.

8 VÝZKUMNÝ SOUBOR

Výzkumný soubor je vybrán záměrně a zahrnuje čtyři děti se sluchovým postižením v předškolním věku. Hledání výzkumného souboru bylo náročnější. Odeslala jsem přes čtyřicet e-mailů do mateřských škol v mém okrese. Chtěla jsem zjistit, zda vzdělávají dítě se sluchovým postižením. Zhruba polovina mateřských škol odpověděla, bohužel negativně. Vedoucí práce mi doporučila kontaktovat SPC pro sluchově postižené v Českých Budějovicích. Zde byla paní vedoucí velmi ochotná a poskytla mi seznam mateřských škol, kde integrují děti se sluchovým postižením. Následně jsem kontaktovala tyto mateřské školy. V následujících případových studiích budou zaměněna jména dětí za označení chlapec I., chlapec II., dívka I., dívka II. z důvodu

ochrany osobních údajů. Rodiče byli seznámeni s tímto výzkumem, jako souhlas podepsali informovaný souhlas.

K analýze činností u dětí se sluchovým postižením jsem vybrala následující činnosti ze zásobníku: Do lesa na houby, Skřítek Podzimníček sklízí podzimní hodiny, Svatomartinské slavnosti, Vánoční pohádka, Duha a Poznáš, co říkám? Činnosti jsem vybrala záměrně s ohledem na výzkumné období, které probíhalo od října do prosince 2017. Dále jsem zohlednila hierarchii sluchových dovedností. Záměrně jsem vybrala činnosti na detekci zvuku, diskriminaci, identifikaci a porozumění. Během návštěv jsem s dětmi individuálně i skupinově pracovala.

8.1 Případová studie I.

Chlapec I.

Biologický věk: 4 roky

Diagnostický věk: po porodu

Kompenzační věk: 2 roky

Diagnóza: vrozená oboustranná hluchota

Kompenzační pomůcka: kochleární implantát bilaterálně

Rodinná anamnéza:

Chlapec vyrůstá v úplné rodině. Má dva sourozence. Rodinné prostředí je stimulující a harmonické. V rodině se sluchové postižení nevyskytuje.

Osobní anamnéza:

Chlapec je z II. gravidity. Rizikový novorozenec z dvojčat. Předčasný porod ve 24. týdnu. Chlapec měl nízkou porodní hmotnost, těžká immaturita představuje dle Mezinárodní klasifikace nemocí krajní nezralost. U chlapce se rozvinul centrální hypotonický syndrom. Do dvou a půl let rehabilitoval Vojtovou metodou reflexní lokomoce. Sluchová vada byla zjištěna novorozeneckým screeningem. Sourozenec z dvojčat má také zdravotní postižení.

Současný stav dítěte:

Tmavovlasý chlapec drobné postavy je tichý, přátelský, při činnostech velmi pečlivý. Sebeobsahu zvládá bez potíží. Chlapec komunikuje orální řečí, občas řeč doplní znakem. Nové znaky se již neučí. Řeč je spíše nesrozumitelná, huhňavá. Pokud se chlapci slovo zopakuje, vysloví ho správně a srozumitelně. Rozumí běžným pokynům učitele. Pokud je kochleární implantát nefunkční, chlapec je neslyšící.

Vzdělávání:

Mateřská škola zřízená podle paragrafu 16. odstavce 9., září 2016. Chlapec má přiznaná podpůrná opatření třetího stupně. Ve třídě působí sdílený asistent pedagoga. Vzdelávání je zaměřeno na intenzivní logopedickou péči a rozvoj sluchového vnímání. V příštím školním roce se předpokládá integrace do mateřské školy hlavního vzdělávacího proudu.

Analýza činností a práce s dítětem:

Prostředí výzkumu je příjemné, třída je menší, opticky rozdělena na hernu a část se stolečky. Třidu navštěvuje deset dětí. Ve třídě je dostatek hraček a kuchyňský koutek. Ke třídě patří vedlejší místnost, kde děti spí. V další místnosti je umývárna, na niž navazuje další třída. Celá mateřská škola je tak průchozí.

S chlapcem rychle navazuji kontakt během stavění kostek z lega. Paní učitelka ještě není ve třídě, přítomna je asistentka pedagoga. Během povídání ho motivuji na činnost Skřítek Podzimníček. Chlapce velmi zaujali barevné plechové krabičky, ihned poznává zvíře na plechovce. Začínáme pracovat u stolečků, ve třídě je mírný hluk. Paní asistentka mi nabízí, zda chci jít s chlapcem do vedlejší místnosti, kde je klid. Během stěhování do vedlejší třídy přichází paní učitelka, která se veškerých činností účastní. Z počátku mi s chlapcem pomáhá, neboť se trochu stydí a neodpovídá na jednoduché otázky. Z jeho pohledů nedokáži určit, zda chápe zadání úkolu či nikoli. Situace se postupně zlepšuje, zvykáme si na sebe.

Do lesa na houby

Zácvik se daří, chlapec chápe zadání úkolu. Ihned detekuje zvuk a sbírá houbu do košíku. Má radost z nasbíraných hub. Do hry zapojuji tamburínu. Vysvětlení i zácvik se daří. Správně diskriminuje zvuky a reaguje. Skupinovou činnost nemám možnost zkusit.

Skřítek Podzimníček sklízí podzimní plodiny

Chlapec je seznámen s plechovými krabičkami. Nejprve probíhá zácvik, daří se bez problémů. Před chlapce pokládám plechové krabičky, jedna je prázdná, druhá je plná. Chlapec třese krabičkami sám, ihned správně poznává, která je prázdná, dá ji stranou. Následně třesu krabičkami sama, chlapec jen poslouchá, určí také správně. Přidávám další krabičku, která je plná. Chlapec opět správně určuje, která ze tří je ta prázdná. Chlapec vše zvládá bez problémů, zkusím tedy poslední úkol, který je složitější. Musí poznat, která zní odlišně od ostatních. Úkol je složitější i na vysvětlení. Myslím si, že chlapec nechápe zadání, opakuji tedy zvonu, snažím se to říct lépe. Chlapec dlouho přemýšlí, s pomocí zvládá vybrat tu, která zní odlišně. Úkol je těžší, ale myslím si, že chlapec by ho zvládl bez problémů, zřejmě mu nevyhovuje mé vysvětlení. Poslední úkol zkusíme znovu. Chlapci pomáhá označení plechových krabiček, nahlas a potichu. Jelikož ve dvou krabičkách je červená čočka a v poslední celé ořechy je označení vhodné. Zadání zní: „Plechovou krabičku, která hraje nahlas, dej stranou.“ Chlapec třese plechovkami a ihned, bez velkého přemýšlení úkol správně splní.

Svatomartinské slavnosti

Chlapce seznamuji s hudebními nástroji, které jsem připravila. Nástroje si osahá a zkouší, jak hraje. Z jeho očí pozoruji, že nástroje se mu velmi líbí. Zjišťuji, že vysvětlení úkolu je složitější, než jsem předpokládala. Zácvik se nedaří. Stále zkusíme se zřetelnou kontrolou. Chlapec je trochu znuděný, pohupuje se na židli. Jeho pohledy jsou prázdné, nechápe, co po něm chce. Sama cítím selhání, že nedokážu vysvětlit úkol tak, aby jej pochopil. Podle mého názoru mu nevyhovují kartičky, které označují stejný a jiný zvuk. Snažím se najít alternativu. Dávám chlapci pauzu, volně si hraje s hudebními nástroji. Při této činnosti patrně ožívá, je veselejší. Po přestávce zkusíme znovu, již lépe chápe zadání. Pomáhá mu označení stejný a jiný ve znakovém jazyce. Kartičky dávám stranou. S pomocí se mu podaří určit, zda zvuky byly stejné nebo jiné.

Další činnost se chlapci daří o poznání lépe. Hudební nástroje ho opravdu zajímají. Na stůl pokládám obrázky nástrojů. Chlapec poznává a přiřazuje obrázky k nástrojům, které jsou před ním. Znovu si zkouší, jak hrají. Stojím za zády chlapce. Velmi dobře identifikuje dva zvuky, následně čtyři. Chlapec váhá mezi rolničkou a rumba koulí. Znějí podobně, není si jistý. Snaží se otáčet a pomoci si zrakem. Zvuky mu několikrát opakuji. V závěru identifikuje šest zvuků hudebních nástrojů. Činnost hodnotím jako povedenou. Myslím si, že chlapce také zaujala.

Vánoční pohádka

Ladovy obrázky se chlapci na první pohled líbí. Povídáme si o dění. Říkám nesmysl, který na obrázku není. Chlapec se na mě podezřele dívá, zda to opravdu myslím vážně. Po tomto pohledu mě ihned opravuje. Dvakrát moji chybu přehlíží.

Duha

Barevná víčka od PET lahví chlapce tolik nezajímají jako hudební nástroje. Pojmenuje všechny barvy, které se zde vyskytují. Zácvik se daří. Chlapci dělá potíže řadit barvy podle pořadí. Zvládá si zapamatovat dvě barvy a přiložit je v tom pořadí, v jakém říkám. Následně zkouším říct tři barvy. Chlapec je přikládá ihned, dá je i ve správném pořadí. Pokud má barvy přiřadit, až domluví, dvě barvy přehodí.

Poznáš, co říkám?

Společně si pojmenováváme obrázky. Některá slova nezná, jsou pro něj nová. Například kostel a sad. Slova mu vysvětluji a ukazuji. Nejvíce se mu líbí obrázek vlaku. Rychle, bez přemýšlení ukazuje na obrázky. Plete se při slovech postel a kostel, ostatní zvládá bez problémů.

8.2 Případová studie II.

Chlapec II.

Biologický věk: 5 let

Diagnostický věk: po porodu

Kompenzační věk: 1 rok

Diagnóza: vrozená oboustranná hluchota

Kompenzační pomůcka: kochleární implantát vpravo

Rodinná anamnéza:

Chlapec vyrůstá v úplné rodině. Má staršího sourozence. Matka je velmi aktivní, vyhledává různé metody a postupy, jak chlapce rozvíjet. Zároveň jej bere jako dítě bez zdravotního postižení. Chlapec je zvyklý od útlého věku fungovat v rodině bez větších úlev. Starší sestra se chlapci velmi věnuje. V rodině se sluchové postižení nevyskytuje.

Osobní anamnéza:

Chlapec je z II. gravidity. Těhotenství proběhlo bez problémů. Porod fyziologický. Matka se domnívá, že sluchové postižení vzniklo na základě mutace dvou genů. Sestra chlapce bude zřejmě přenašečka tohoto špatného genu. Sluchová vada byla zjištěna novorozeneckým screeningem.

Současný stav dítěte:

Tmavovlasý a usměvavý chlapec. Na prvním pohled nepůsobí jako dítě se sluchovým postižením. Aktivně se zapojuje do třídního kolektivu, ve třídě je velmi oblíben. Chlapec je bystrý a zvědavý. Aktivně komunikuje orální řečí, má dobrou slovní zásobu. Občas špatně skloňuje, přítomen rotacismus R. Některé hlásky hůře diskriminuje z důvodu sluchové vady. Velmi dobře rozumí pokynům učitele. Jeho oblíbenou aktivitou je skládání puzzlů, obrázkové čtení a vzdělávací hra Logico. Obsluhu řečového procesoru zvládá sám, na spaní ho sundává. Pokud je kochleární implantát nefunkční, chlapec je neslyšící.

Vzdělávání:

Integrace do mateřské školy hlavního vzdělávacího proudu září 2015. Chlapec má přiznaná podpůrná opatření třetí stupně, ve třídě je asistent pedagoga. Pravidelně dojíždí na logopedii. Každý den, během ranních her, asistent pedagoga s chlapcem individuálně pracuje. Zaměřuje se na procvičování jednotlivých hlásek dle instrukcí logopeda.

Od kmenové paní učitelky jsem se dozvěděla informaci, že po nástupu do mateřské školy se chlapec ihned zapojuje a komunikuje. Chlapec první půl rok chodil domů po obědě. Ve třídě slyšel i zvuky, které ostatní slyší jen potichu v pozadí. Chlapec tyto zvuky slyšel hodně a bolela ho z toho hlava. Když chlapec začal ve škole spát, tak si řečový procesor vzal sám až po svačině. Zřejmě chtěl mít ještě chvíli svůj klid bez zvuků.

Analýza činností a práce s dítětem:

Mateřská škola je zrekonstruovaná, schovaná mezi obytnými domy. Jednotlivé pavilony jsou barevně odlišeny. Ke třídě patří prostorná šatna. Třída je moderně zařízena, nechybí ani interaktivní tabule. Ve vedlejší, oddělené místnosti je obrovský prostor s kobercem, kde probíhá ranní cvičení a další pohybové aktivity. Nejvíce mě zaujalo, že děti nesvačí ani neobědvají ve třídě. Součástí mateřské školy je kuchyň a jídelna, kde se stravují.

Chlapec přichází do školy s matkou, jedou z logopedie. Mám obavy z toho, že chlapec nebude chtít pracovat, když byl na logopedii. Matka je velmi příjemná, sděluje mi některé informace k anamnéze. Chlapec je pozitivně naladěn, usmívá se. Matka chlapce informovala, že ho přijdu navštívit, nebyl tedy překvapen. Zpočátku je nesmělý, snažím se pomalu navázat kontakt. Odcházím s chlapcem pracovat do oddělené místnosti s kobercem. Ve třídě je hluk. Asistentka pedagoga se také aktivit účastní. Při další návštěvě již pracuji samostatně, chlapec si na mě zvykl.

Do lesa na houby

Chlapec chápe zadání úkolů, zácvik se daří. Velmi se soustředí, pozorně vyčkává na úder bubnu. Po úderu ihned reaguje a sbírá první houbu. Do hry zapojuji tamburínu. Chlapec velmi dobře rozliší oba zvuky.

V této třídě mám možnost zkusit skupinovou činnost. Je velmi rušná, neboť ve třídě je dvacet tři dětí. Je těžké neustále udržovat zrakový kontakt s chlapcem a zároveň hlídat sebe, abych stála k chlapci správně. Děti chodí po lese v tichosti. Po zaznění tamburíny nastává zmatek. Všechny děti začnou křičet a běží do domečku. Chlapec mi přijde nesoustředěný. Těžko se odhaduje, zda reagoval na zvuk nebo koukal po ostatních dětech, co dělají.

Skřítek Podzimníček sklízí podzimní plodiny

Chlapec je bystrý, zácvik se daří. Při posledním úkolu, vyřadit plechovku, která zní odlišně je nejistý, přemýšlí. Zkouší si zatřást znovu. Následně vybral tu správnou. Všechny úkoly zvládl bez potíží.

Svatomartinské slavnosti

Zácvik se ihned po vysvětlení úkolu daří. Mám radost, z vysvětlení tohoto úkolu jsem měla obavy. Chlapec je pozorný. Opět je vidět, jak se na úkol soustředí. Než zvedne příslušnou kartičku, tak přemýšlí. Váhá mezi rolničkou a rumba koulí. Neví, zda jsou zvuky stejné nebo odlišné. Odlišit tyto zvuky je těžké, rozdíl je nepatrný.

Mezi obrázky hudebních nástroj bez potíží nalezne ty, které leží před ním. Chlapci se daří identifikovat šest hudebních nástrojů. Váhá jen mezi rolničkou a tamburínou. Po opakování zvuku je identifikuje správně.

Vánoční pohádka

Aktivita a celá kniha s Ladovými obrázky ho zaujala. Ve třídě takovou knihu nemají. Je tak zaujatý, že mé chyby v popisu obrázku nevnímá. Sám vypraví, co je na obrázku a co se mu líbí. Po opětovném vysvětlení si chlapec všimá mých chyb a opravuje mě.

Duha

V hromadě víček od PET lahví pojmenuje všechny barvy, které se zde vyskytují. Zácvik se daří až na podruhé. Chápe skládání víček do připravených okének zleva doprava. Bez problémů si zapamatuje dvě barvy a přiloží do okénka. Při dalším úkolů volí zajímavou strategii. Poté, co dořeknu třetí barvu, si chlapec neustále šepotem opakuje pořadí barev. Zřejmě, aby je nezapomněl. Barvy poskládá ve správném pořadí. Chlapec je velmi chytrý, zkusím mu říct čtyři barvy. Je si méně jistý, možná i unavený. Barvy vybírá ihned. Nečeká, až dořeknu poslední barvu. Přehodí poslední barvy.

Poznáš, co říkám?

Chlapec zná všechny obrázky. Zácvik se daří. Správně rozliší veškerá slova. Nejvíce se mu líbí obrázek psa.

8.3 Případová studie III.

Dívka I.

Biologický věk: 5 let

Diagnostický věk: 3. měsíc věku

Kompenzační věk: 0,5 roku sluchadlo, 4 roky kochleární implantát

Diagnóza: percepční oboustranná vada sluchu, vpravo – těžká nedoslýchavost na rozhraní se zbytky sluchu, vlevo – těžká nedoslýchavost

Kompenzační pomůcka: kochleární implantát vpravo, sluchadlo vlevo

Rodinná anamnéza:

Dívka vyrůstá v úplné rodině. Má staršího sourozence, kterého ráda diriguje a poučuje. V rodině se sluchové postižení nevyskytuje.

Osobní anamnéza:

Dívka je z II. gravidity. Porod fyziologický, bez komplikací. Sluchová vada zjištěna ve třetím měsíci, ihned byla zahájena rehabilitace a v šestém měsíci byla indikována sluchadla. Operace kochleárního implantátu byla provedena až ve čtyřech letech. Při prvním vyšetření byly naměřené hodnoty na hranici, nesplňovala podmínky pro operaci. Poté dívka prodělala několik chronických zánětů středouší. Po dvou letech se jí sluch zhoršil. Při dalším vyšetření již splňovala podmínky. Další půl rok rodina jednala s pojišťovnou, která nechtěla uhradit lepší typ implantátu. Nakonec pojišťovna udělala výjimku.

Současný stav dítěte:

Blondřatá, usměvavá a společenská dívka. Přes sluchadlo a řečový procesor nosí pletenou čelenku, kterou má sladěnou s oblečením. Od počátku se zapojuje do kolektivu, vyhledává společnost dalších dětí. Komunikuje orální řečí, mluví spíše potichu. Pokud mluví rychle, tak se přehnaně a nepravidelně nadechuje. Zřídka si pomáhá odezíráním. Její výkony jsou mírně nad úroveň jejího věku. Ráda maluje. Při vybarvování je velmi pečlivá, nepřetahuje. Již od tří let navštěvuje hodiny baletu, dívka je obratná.

Kmenová paní učitelka se mi svěřuje se zajímavou informací. Dříve si dívka sama sundávala sluchadlo i řečový procesor, protože chtěla mít svůj klid.

Vzdělávání:

Integrace do mateřské školy hlavního vzdělávacího proudu září 2015. Je vzdělávána ve smíšené třídě, kde je snížený počet dětí. Od září 2018 dívka nastupuje do základního vzdělávání.

Analýza činností a práce s dítětem:

Prostředí výzkumu je mi známé, neboť mateřské školu jsem v minulosti navštívila. Třída je mimo hlavní budovu školy. V přízemí je prostorná šatna. Třída se nachází v patře. Je menší, ale útulná. Plná hraček. Dominantou je velký kuchyňský kout. V oddělené místnosti je stálá ložnice, kde děti odpočívají.

Do třídy dívku doprovází matka. Seznamujeme se, působí na mě pozitivně. Dívka odchází do kuchyňky za ostatními dívkami. Povídají si. Za chvíli se přidávám do hry. Zpočátku je dívka nespělá, nekomunikuje. Ostatní dívky se mnou komunikují, pomalu se začne také přidávat. Jelikož vím, že dívka ráda maluje, nabízím jí činnost u stolečků, kde se postupně seznamujeme. S dívkou pracuji samostatně ve třídě. Při další návštěvě již ve vedlejší místnosti, kde je úplný klid.

Do lesa na houby

Zácvik se daří. Reaguje na signál a sbírá houby. Snaží se houby sbírat co nejrychleji. Zvládá rozlišit dva zvuky a adekvátně na ně reagovat.

I v této třídě mám možnost vyzkoušet si skupinovou činnost. Děti mi pomáhají s tvořením domečku. Všechny děti ví, co se bude dělat. Děti dodržují pravidla chování v lese, chodí potichu. Když se ozve zvuk tamburíny, ozývá se jen mírný křik. Děti jsou klidné, nemají potřebu hlasitě křičet. Oproti ostatním třídám, kde v momentě nastal zmatek. Na dívce bylo vidět, že zvuk zaznamenala. Jednou si mi zdálo, že spíše běží s ostatními dětmi. Složitě se určuje.

Skřítek Podzimníček sklízí podzimní plodiny

Na první pohled ji aktivita zaujala. Zácvik se daří, chápe zadání. Poslední úkol zvládá bez problémů. Dívka mi sděluje, že úkol je pro ni lehký. Na závěr chce hádat, co je v plechových krabičkách.

Svatomartinské slavnosti

Zácvik s obrázkovými kartičkami se daří. Dívce vyhovují. Na činnost se soustředí. Není si jistá při zvuku rumba koule a rolniček. Snaží se otáčet a pomoci si zrakovou kontrolou. Zvuky několikrát opakuje.

Dívce se daří identifikovat všechny zvuky hudebních nástrojů. Při identifikaci rumba koule dívka váhá. I po tolika opakování je pro ni nástroj stále neznámý. Ve třídě ho paní učitelka nemá, nepoužívá ho.

Vánoční pohádka

Knihu dívka zná. Dle jejích slov ji mají také ve třídě. Při povídání nad jednotlivými obrázky poznává, že je něco v nepořádku. Kouká na mě podezřelým pohledem. Zatím nic neříká, zřejmě se trochu ostýchá. Po několikáté chybě to dívka zřejmě nevydrží, a začne mě opravovat.

Duha

Dívka umí barvy, všechny je pojmenuje. Zácvik se daří. Dodržuje řazení zleva doprava. Dvě barvy zvládá bez problémů. Dívka má zajímavou strategii. Vždy, když dořeknu barvy, šepotem si je opakuje. Během toho si víčka skládá do dlaně dle pořadí. Poté je již snadné je z dlaně vyskládat na šablonu. Dívka si zvládla zamapovat pořadí třech i čtyř barev. Úkol zvládla velmi dobře.

Poznáš, co říkám?

Zácvik se daří. Dívka většinu slov zná, ty nová se rychle učí. Například slovo sad. Rozliší všechna slova, není patrné žádné zaváhání.

8.4 Případová studie IV.

Dívka II.

Biologický věk: 4 roky

Diagnostický věk: po porodu

Kompenzační věk: 2 roky

Diagnóza: lehká nedoslýchavost vpravo, středně těžká nedoslýchavost vlevo

Kompenzační pomůcka: sluchadlo vlevo

Rodinná anamnéza:

Dívka vyrůstá v úplné rodině. Je jedináček. Sluchové postižení se v rodině nevyskytuje.

Osobní anamnéza:

Dívka je z I. gravidity. Porod fyziologický, bez komplikací. Veškerá vyšetření a potvrzení diagnózy bylo zdouhavé. Dle slov matky, se vědělo, že tam nějaká ztráta bude. Rodina to v té době neřešila, čekala na vyjádření lékařů.

Současný stav dítěte:

Dlouhé, tmavé vlasy skrývají nitroušní sluchadlo, tudíž na první pohled není sluchové postižení znatelné. Dívka se zapojuje bez problémů do kolektivu. S dětmi si rozumí. Komunikuje orální řečí. Znakovou řeč se nikdy neučila, ani ji nepoužívala. Mluva je občas nesrozumitelná. Přítomna je patlavost, špatná diferenciací sykavek a hlásky R. Například místo obrázek, říká „obvázek“. Při mých návštěvách je nachlazená, má rýmu. Řeč je trochu huhňavá. Ráda vybarvuje, je pečlivá.

Vzdělávání:

Mateřská škola zřízená podle paragrafu 16. odstavce 9., říjen 2016. Individuálně vzdělávací plán je zaměřen na intenzivní logopedickou péči. Dívka dochází k logopedce ve škole. Zde navštěvuje i fyzioterapii.

Analýza činností a práce s dítětem:

Mateřská škola je moderní. Exteriér je doplněn barevnými malbami. Třída je velká. Rozdělena na hernu a část se stolečky. Součástí třídy je malá místnost, která slouží na lekce logopedie.

Dívka přichází do třídy až po osmé hodině. Ve třídě je teprve pět dětí. Její kamarádka na ni čeká v kuchyňce. Zde si hrát nevydrží a pobíhají po třídě. Snažím se s dívkou navázat kontakt. Má oblečen rolák s motivem princezny Elzy z Ledového království. Navazuji kontakt prostřednictvím této pohádky, která je u dětí velmi oblíbená. Dívka je velmi stydlivá, tichá, zpočátku se mnou nechce mluvit. Po několika minutách mi sama řekne několik vět a tolik se nestydí. S dívkou samostatně pracuji v malé místnosti, která slouží k logopedii.

Do lesa na houby

Zadání úkolu chápe a zácvik se také daří. Reaguje na signál bubnu. Po přidání dalšího zvuku do hry dívka reaguje správně. Úkol se jí daří. Chce sbírat další houby, ale mám jich nedostatek.

Skupinová činnost děti baví. Po zaznění tamburíny se rozbíhají do domečku, mají potřebu křičet. Dívka se nesoustředí, je roztěkaná. Je vidět, že někdy signál rozpozná, ale někdy reaguje bezprostředně podle ostatních dětí.

Skřítek Podzimníček sklízí podzimní plodiny

Zácvik se daří. Plechové krabičky dívku zaujaly. Je zvědavá, co se nachází uvnitř. První dva úkoly dívka zvládá bez problémů, daří se jí. Při úkolu, najít krabičku, která zní odlišně, nastává problém. Nevím, zda dívka nechápe zadání nebo nezaznamená rozdíl mezi zvuky. Zadání raději opakuji znovu. S pomocí zvládá vybrat krabičku, která zní odlišně.

Svatomartinské slavnosti

Zácvik trvá delší dobu, neboť dívka zadání nechápe. Zácvik provádíme stále se zrakovou kontrolou. Dívka zvedá kartičku, jakmile slyší jakýkoli zvuk. Nevyčká na druhý zvuk. Nemá tedy co porovnávat. Po několika opakování se zácvik daří. Dívka se neustále

otáčí, potřebuje stálou zrakovou kontrolu. Nesoustředí se, je patrná únava. K činnosti se vracím při další návštěvě. Dívka si zadání pamatuje z předešlé návštěvy. Je patrné, že jej chápe lépe. Zácvik se daří napoprvé. Vypadá soustředěně. Dlouho váhá při zvuku rolničky a rumba koule. Označuje je jako zvuky stejné.

Při dalším úkolu přiřadí všechny obrázky k hudebním nástrojům. Daří se identifikovat většinu hudebních nástrojů. Potíže má s rumba koulí. Střídavě ji rozliší a následně nerozliší. Spíše tipuje.

Vánoční pohádka

Pozorně si obrázky prohlíží. Předchozí den si povídaly s paní učitelkou o Vánocích, dívka si hodně pamatuje. Při povídání nad obrázky mě dívka nesměle opravuje.

Duha

Dívka dokáže správně najít a pojmenovat barvy. Zácvik se daří, chápe skládání víček. Dvě barvy zvládá bez potíží. Tři barvy si dokáže zapamatovat, ale neposkládá je ve správném pořadí. Barvy najednou skládá opačně a přehodí poslední barvy. Čtyři barvy již nezkouším.

Poznáš, co říkám?

Některá slova jsou pro dívku nová. Vysvětluji ji slovo sad, kostel a připomínám slovo perník. Slovo perník jistě zná, ale ne v podobě v jaké je na obrázku. Zácvik se daří. Při prvním opakování zamění sud – sad, kráva – tráva. Ostatní slova rozliší bez problémů. Při dalším opakování již neudělá žádnou chybu.

9 DISKUZE

Jako hlavní výzkumnou otázku jsem si položila, jak dítě se sluchovým postižením reaguje na vybrané činnosti ze zásobníku. Reakce jednotlivých dětí jsou pro mne velmi překvapující. Před vstupem do praxe, jsem měla jinou představu o dětech se sluchovým postižením. Čekala jsem, že jim činnosti půjdou hůře nebo nepochopí zadání. Naopak děti z výzkumného souboru jsou velmi snaživé, pečlivé a chytré. Svými výkony jsou na

úrovni svých intaktních vrstevníků v mateřské škole. Někteří své vrstevníky i mírně převyšují.

Reakce dětí se sluchovým postižením jsou pozitivní a příjemné. Většina činností děti zaujala. Některé více, některé zase méně. Děti nejlépe reagovaly na činnosti s hudebními nástroji. Naopak méně je zaujaly obrázkové karty, k aktivitě Poznáš, co říkám? Děti projevily zájem o mnou nabízené činnosti. Byly ochotné s nadšením pracovat. Při jednotlivých činnostech se dokázaly soustředit a koncentrovat pozornost na zadaný úkol. V průběhu realizace činností jsem také pracovala sama se sebou. Při každé návštěvě jsem se snažila zdokonalovat své vyjadřovací schopnosti. Vysvětlit úkol tak, aby jej dítě chápalo a zároveň vysvětlení nezabralo deset minut. Zdá se to být jako snadný úkol, ale často jsem s tím bojovala. V případě Chlapce I. jsem musela měnit zadání a přizpůsobit ho jeho potřebám. Jak se ukázalo, chlapec poté samostatně úkol zvládl. Ověřila jsem si, že individuální přístup je nenahraditelný.

9.1 Stručné zhodnocení jednotlivých činností ze zásobníku

Činnost Do lesa na houby hodnotím kladně. Děti ji zvládly a práce se jim líbila. Naopak skupinou činnost bych zhodnotila, jako méně povedou, i přesto, že děti bavila. Velmi těžko lze poznat, zda dítě se sluchovým postižením detekuje zvuk. Pokud chceme zjistit, zda to dítě zvládne je tato činnosti nevhodná. Další činnost Skřítek Podzimníček sklízí podzimní plodiny, byla zajímavá díky vytvořeným pomůckám. Ty děti na první pohled zaujaly. Problém dělal jen poslední úkol, poznat plechovku, která zní odlišně. Myslím si, že děti neznaly označení, zvuk zní jinak či plechovka hraje odlišně. Možná by dětem pomohla lepší, jiná formulace zadaného úkolu. Chlapci I. vyhovovalo označení nahlas a potichu, které jsem konzultovala s kmenovou paní učitelkou.

Jako pomůcku pro činnost Svatomartinská slavnost jsem zvolila obrázkové kartičky. Ty měly dětem usnadnit označení stejného nebo jiného zvuku. U chlapce I. i dívka II. činnost spíše ztížily. Necháply označení a vzájemné propojení se zvuky. Bylo nutné zácvik provádět déle. Naopak chlapec II. a dívka I. ihned pochopili a úkol se jim dařil. Nejvíce měly děti radost, když jsem jim nabídla role vystřídat. Já jsem byla porota a děti mi předváděly zvuky. Při identifikaci zvuku bylo pro všechny děti těžké rozpoznat rolničku a rumba kouli. Pokud si to zkusí i dospělý, zjistí, že je to opravdu těžké.

Činnost Vánoční pohádka byla velmi povedená a příjemná. I když někdo přehlédl jeden či dva mé nesmysly. Myslím si, že důvodem není neporozumění. Dětem se kniha České Vánoce moc líbila, takže byly spíše zaujaté a nevnímaly dění kolem sebe. Činnost duha byla pro děti náročná. Chlapec I. a dívka II. potřebovali delší čas na vysvětlení řazení víček zleva doprava. Víčka řadili opačně. Nelze říci, že šablona je nevyhovující, protože zbylé dvě děti s ní neměly problém. Všechny děti si zvládly zapamatovat a seřadit dvě barvy. Chlapec I. a dívka II. si zvládly zapamatovat tři barvy, ty již nedokázaly ve správném pořadí poskládat. Chlapec II. a dívka I. zvládly i čtyři barvy. Chlapec II. již nedokázal barvy poskládat ve správném pořadí. Poslední činnost Poznáš, co říkám?, bych zařadila k méně atraktivním. Některé obrázky jsem zvolila nevhodné a dětem jsem je musela pojmenovat tak, jak jsem potřebovala. Jedná se zejména o obrázky ženské a mužské postavy, které představují tetu a tátu. Při prvním kole se chlapec I. a dívka II. spletli jednou až dvakrát. Při dalším kole vše zvládly naprosto bez chyby.

Zabývala jsem se i vedlejší výzkumnou otázkou. Jaký je celkový výsledek dětí s ohledem na stupeň sluchového postižení. Výzkumný soubor tvoří chlapec I., chlapec II. a dívka I. s těžkým sluchovým postižením. Dále dívka II. se středně těžkým sluchovým postižením. Mezi dětmi je věkový rozdíl maximálně jeden rok. Děti z výzkumného souboru všechny vybrané činnosti celkově zvládly. Jejich reakce i výsledky jsou kladné a vcelku vyrovnané. Z analýzy pozorování je patrné, že stupeň sluchového postižení ve velké míře neovlivnil celkové výsledky v činnostech. Chlapec I. a dívka I. potřebovali pomoc nebo delší čas na zácvik. Především při činnostech Skřítek Podzimníček a Svatomartinská slavnost. Důvodem může být věk, neboť jsou o jeden rok mladší než zbylé dvě děti. Dále aktuální stav dítěte, nezaujetí činností nebo nesmělost, z přítomnosti méně známé osoby. Je nutné také zohlednit individuální vývoj, osobností vlastnosti a dovednosti. Stručné shrnutí výsledků dětí v jednotlivých činnostech jsou znázorněny v následující tabulce 1. Dítě úkol zvládlo, pokud se mu vše podařilo nebo se mýlilo jednou až dvakrát. Pokud dítě úkol zvládlo s pomocí, potřebovalo větší pomoc z mé strany či malou nápovědu.

Tabulka 1. Shrnutí výsledků dětí v jednotlivých činnostech.

	<i>CHLAPEC I. Těžké sluchové postižení</i>	<i>CHLAPEC II. Těžké sluchové postižení</i>	<i>DÍVKA I. Těžké sluchové postižení</i>	<i>DÍVKA II. Středně těžké sluchové postižení</i>
<i>Do lesa na houby (detekce zvuku)</i>	<i>Zvládl</i>	<i>Zvládl</i>	<i>Zvládla</i>	<i>Zvládla</i>
<i>Skřítek Podzimníček (diskriminace zvuku)</i>	<i>Zvládl s pomocí</i>	<i>Zvládl</i>	<i>Zvládla</i>	<i>Zvládla s pomocí</i>
<i>Svatomartinská slavnost (diskriminace a identifikace zvuku)</i>	<i>Zvládl s pomocí</i>	<i>Zvládl</i>	<i>Zvládla</i>	<i>Zvládla s pomocí</i>
<i>Vánoční pohádka (porozumění slyšenému)</i>	<i>Zvládl</i>	<i>Zvládl</i>	<i>Zvládla</i>	<i>Zvládla</i>
<i>Duha (sluchová paměť)</i>	<i>Zvládl (2 barvy)</i>	<i>Zvládl (3 barvy)</i>	<i>Zvládla (4 barvy)</i>	<i>Zvládla (2 barvy)</i>
<i>Poznáš, co říkám? (fonemická diferenciacie)</i>	<i>Zvládl</i>	<i>Zvládl</i>	<i>Zvládla</i>	<i>Zvládla</i>

10 ZÁVĚR

Bakalářská práce na téma Reeducace sluchu u dětí se sluchovým postižením v předškolním období je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou.

V teoretické části jsem se zabývala sluchem a sluchovým postižením. Především jeho klasifikací, diagnostikou a vhodnou kompenzací pro děti předškolního věku. Pozornost jsem věnovala také sluchovému a řečové vývoji. Neopomenula jsem ani úlohu rodiny, která je ve vývoji dětí nepostradatelná. Závěrečná kapitola je věnována reeducaci sluchu.

V praktické části jsem se věnovala tvorbě zásobníku činností vhodných pro reeducaci sluchu u dětí předškolního věku. Ze zásobníku jsem vybrala celkem šest činností, které jsem analyzovala u dětí se sluchovým postižením. Jejich reakce a výsledky jsou zpracovány ve čtyřech případových studiích. Jejich výsledky jsou velmi pozitivní. Myslím si, že děti z výzkumného souboru mají velmi dobře sluchové postižení kompenzované. Všechny děti měly sluchové postižení diagnostikované i kompenzované před druhým rokem života. Dle mého názoru mají díky tomu, tak dobré výsledky. Jak ve sluchovém, tak řečovém vývoji. Neopomenutelná je práce, trpělivost a vytrvalost rodiny. Ve všech případech spolupráce rodiny a mateřské školy funguje velmi dobře.

Pokud bych měla zhodnotit svou práci, hodnotím ji kladně. Děti z mého výzkumného souboru mě velmi příjemně překvapily. Práce s nimi byla příjemná a pro mě naplňující. Přirovnala bych ji k práci s intaktními dětmi. Jediný rozdíl vidím v tom, že pedagog si musí neustále dítě hlídat, aby na něj dobře vidělo. Myslím si, že vytvořený zásobník je využitelný v praxi. Vždy je nutné přizpůsobit zadání dané skupině dětí. Děti z výzkumného souboru boří mýty a předsudky slyšící populace. Mýty, že děti se sluchovým postižením jsou nesamostatné, neschopné, mentálně a sociálně nevypělé či agresivní tato práce zcela vyvrací. Tuto skutečnost však nelze zobecnit, týká se jen dětí z výzkumného souboru.

SEZNAM POUŽITÉ A CITOVANÉ LITERATURY

1. BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. 2. vyd. Brno: Edika, 2015. ISBN 978-80-266-0658-1.
2. BAREŠOVÁ, Jiřina a Jaroslav HRUBÝ. *Didaktické a technické pomůcky pro sluchově postižené v MŠ a ZŠ*. Praha: Septima, 1999. ISBN 80-7216-105-9.
3. HAVLÍK, Radan. *Sluchadlová propedeutika*. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2007. ISBN 978-80-7013-458-0.
4. HORÁKOVÁ, Radka. *Sluchové postižení: úvod do surdopedie*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0084-0.
5. HOUDKOVÁ, Zuzana. *Sluchové postižení u dětí - komplexní péče*. Praha: Triton, 2005. ISBN 80-7254-623-6.
6. HRUBÝ, Jaroslav. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu*. Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 1998. ISBN 80-7216-075-3.
7. HRUBÝ, Jaroslav. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu*. Vyd. 2. Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 1999. ISBN 80-7216-096-6.
8. JANKOVSKÝ, Jiří. *Ucelená rehabilitace dětí s tělesným a kombinovaným postižením: somatopedická a psychologická hlediska*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-730-5.
9. JANOTOVÁ, Naděžda. *Reedukace sluchu sluchově postižených dětí v předškolním věku*. Praha: Septima, 1996. ISBN 80-85801-90-6.
10. JUNGWIRTHOVÁ, Iva. *Dítě se sluchovým postižením v MŠ a ZŠ*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0944-7.
11. KOLEKTIV AUTOTŮ, *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2006. ISBN 80-87000-00-5.
12. KRAHULCOVÁ, Beáta. *Komunikace sluchově postižených*. Vyd. 2. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0329-2.
13. KUTÁLKOVÁ, Dana. *Logopedická prevence: průvodce vývojem dětské řeči*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-115-0.

14. KUTÁLKOVÁ, Dana. *Vývoj dětské řeči krok za krokem*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-1026-9.
15. KVĚTOŇOVÁ-ŠVECOVÁ, Lea, ed. *Edukace dětí se speciálními potřebami v raném a předškolním věku*. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-063-8.
16. LADA, Josef, ČERNÍK, Michal, ed. *České Vánoce Josefa Lady*. Vyd. 5. Praha: BMSS-Start, 2005. ISBN 80-86140-27-X.
17. LECHTA, Viktor. *Symptomatické poruchy řeči u dětí*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-433-5.
18. LUDÍKOVÁ, Libuše. *Kombinované vady*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-1154 -7.
19. NOSKOVÁ, Milena. *Produkce řeči u zdravého dítěte a u dítěte prelingválně neslyšícího po kochleární implantaci*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2013. ISBN 978-80-7394-439-1.
20. MRÁZKOVÁ, E., J. MRÁZEK a M. LINDOVSKÁ. *Základy audiologie a objektivní audiometrie: medicínské a sociální aspekty sluchových vad*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2006. ISBN 80-7368-226-5.
21. MUKNŠNÁBLOVÁ, Martina. *Péče o dítě s postižením sluchu*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5034-7.
22. POTMĚŠIL, Miloň. *Osobnost dítěte v kontextu vady sluchu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4729-2.
23. POTMĚŠIL, Miloň. *Čtení k surdopedii*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0766-3.
24. PULDA, Miloš. *Sluchová výchova u sluchově postižených dětí*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1999. ISBN 80-210-2077-6.
25. PULDA, Miloš. *Surdopedie se zaměřením na raný a předškolní věk*. Brno: Masarykova univerzita, 1992. ISBN 8021004762
26. ROUČKOVÁ, Jarmila. *Cvičení a hry pro děti se sluchovým postižením: praktické návody a důležité informace*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-932-3.
27. SKÁKALOVÁ, Tereza. *Uvedení do problematiky sluchového postižení: učební text pro studenty speciální pedagogiky*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011. ISBN 978-80-7435-098-6.

28. ŠKODOVÁ, E., I. JEDLIČKA a kol. *Klinická logopedie*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-340-6.
29. ŠLAPÁK, Ivo a Pavla FLORIÁNOVÁ. *Kapitoly z otorhinolaryngologie a foniatrie*. Brno: Paido, 1999. ISBN 80-85931-67-2.
30. ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007.
31. VANĚČKOVÁ, Vlasta. *Výchova řeči sluchově postižených dětí v předškolním věku*. Praha: Septima, 1996. ISBN 80-85801-83-3.
32. VALENTA, Milan a kol. *Slovník speciální pedagogiky*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0937-9.

INTERNETOVÉ ZDROJE

1. HEGER, Leoš. Metodický pokyn k provádění screeningu sluchu u novorozenců. *Věstník Ministerstva zdravotnictví České republiky* [online]. 2012, roč. 2012, č. 7, s. 18-19 [cit. 2017-06-25]. ISSN: 1211-0868. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/Legislativa/obsah/2012_2510_11.html
2. STRNADOVÁ, Alena. *Diagnostika sluchového postižení 3* [online]. 2002 [cit. 2017-06-26]. Dostupné z: <http://ticho.cz/clanky.php?key=265>
3. ŠLAPÁK, I., D. JANEČEK a L. LAVIČKA. *Základy otorinolaryngologie a foniatrie pro studenty speciální pedagogiky* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2009 [cit. 2017-06-25]. ISSN 1802-128X. Dostupné z: <http://is.muni.cz/elportal/?id=834938>
4. *Vyhláška č. 27/2016 Sb. Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných* [online]. [cit. 2017-10-20]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-27/zneni-20160901#p33-1_p33-1-120. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-72#p6>
5. WHO. Deafness and hearing loss. In: *World Health Organization* [online]. 2017 [cit. 2017-07-24]. Dostupné z: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs300/en/>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Anatomie sluchového orgánu.

Příloha č. 2 – Závěsné sluchadlo.

Příloha č. 3 – Kochleární implantát.

Příloha č. 4 - Pomůcka: Plechové krabičky.

Příloha č. 5 - Pomůcka: Kartičky označující stejný a jiný zvuk.

Příloha č. 6 – Pomůcka: Hudební nástroje.

Příloha č. 7 – Pomůcka: Šablona s víčky od PET lahví.

Příloha č. 8 – Pomůcky k aktivitě Do lesa na houby.

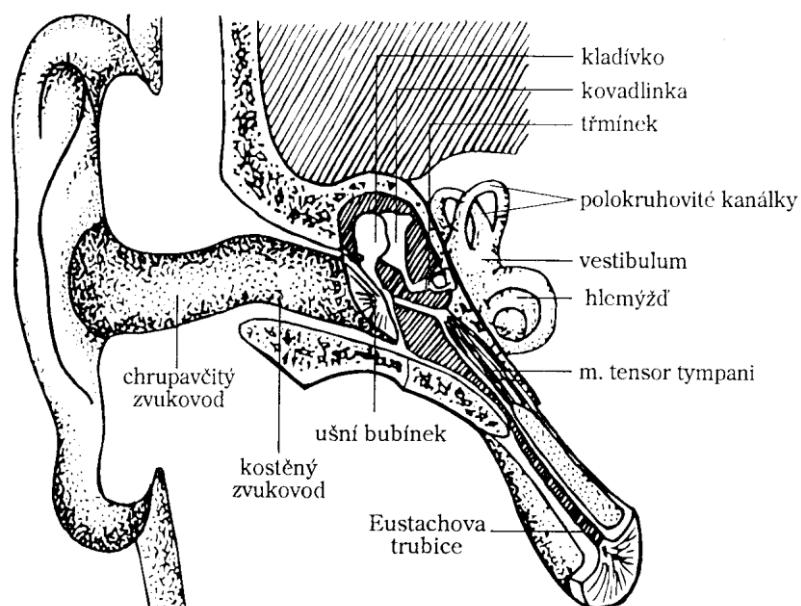
Příloha č. 9 – Pomůcka: Obrázkové kartičky.

Příloha č. 10 – Ukázka obrázkové knihy České Vánoce

Příloha č. 11 - Informovaný souhlas.

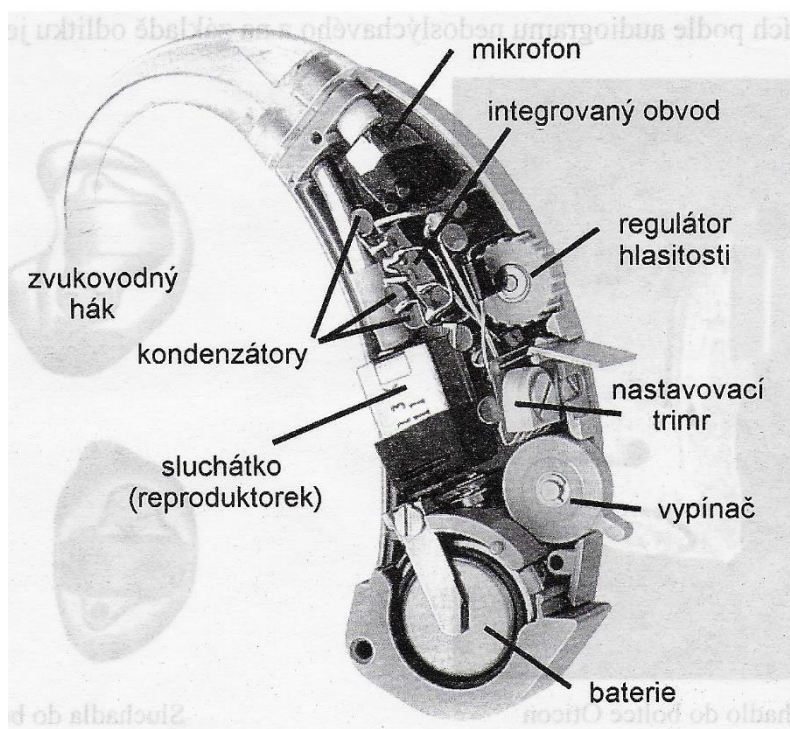
Příloha č. 1

Obrázek 1. Anatomie sluchového orgánu. Zdroj: Šlapák, Floriánová, 1999, str. 14

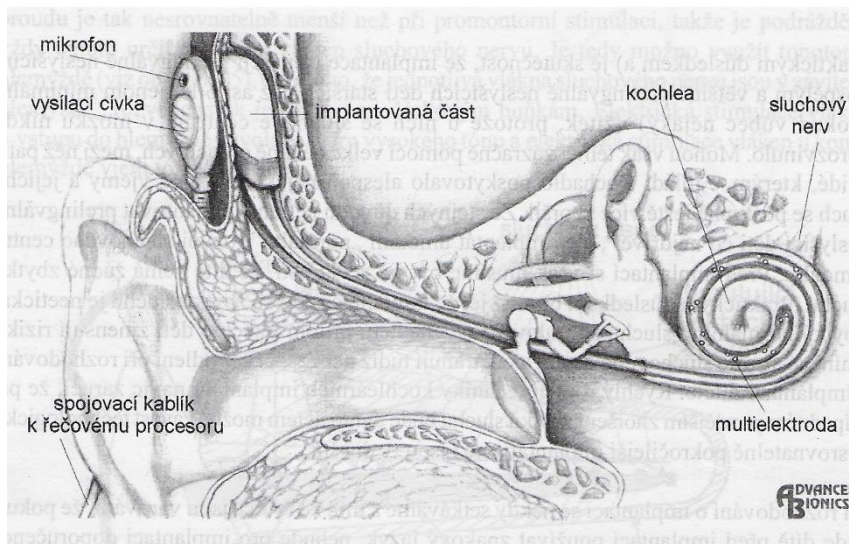
Příloha č. 2

Obrázek č. 2. Popis závěsného sluchadla. Zdroj: Hrubý, 1998, str. 103.

Příloha č. 3

Obrázek 2. Implantovaná část a vysílací cívka kochleárního implantátu. Zdroj: Hrubý, 1998, str. 150.

Příloha č. 4

Obrázek 4. Plechové krabičky k činnosti Skřítek Podzimníček sklízí plodiny. Zdroj: Archiv autorky.

Obrázek 5. Ostatní plechové krabičky. Zdroj: Archiv autorky.

Příloha č. 5

Obrázek 5. Kartičky označující stejný a jiný zvuk. Zdroj: Archiv autorky.

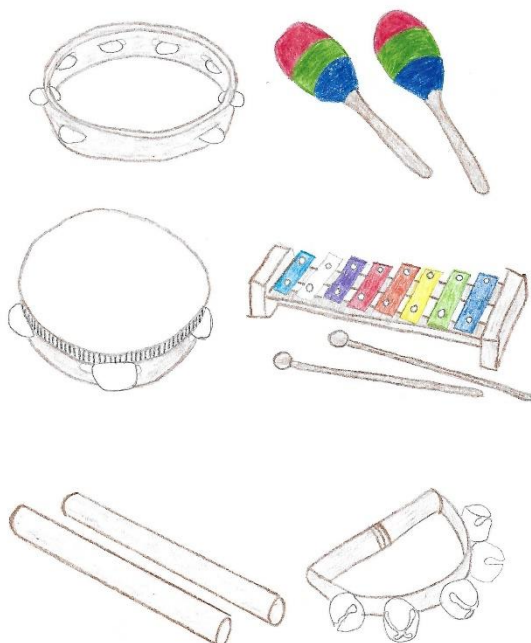

Příloha č. 6

Obrázek 6. Hudební nástroje použité během realizace vybraných činností. Zdroj: Archiv autorky.

Obrázek 7. Pomocné kartičky k identifikaci zvuku. Zdroj: Archiv autorky.

Příloha č. 7

Obrázek 8. Šablona s víčky od PET lahví k aktivitě Duha. Zdroj: Archiv autorky.

Příloha č. 8

Obrázek 9. Pomůcky k aktivitě Do lesa na houby. Zdroj: Archiv autorky.

Příloha č. 9

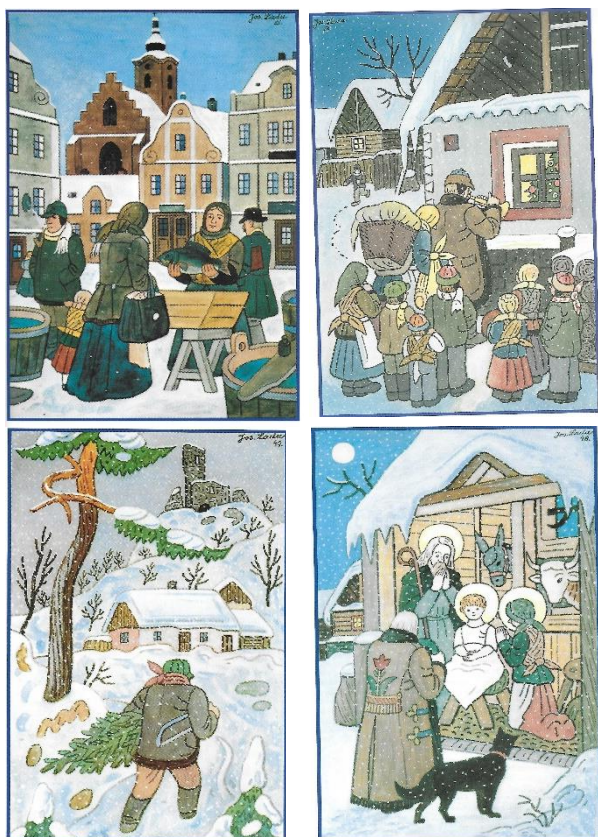
Obrázky 10. – 12. Obrázkové kartičky k aktivitě *Poznáš, co říkám?* Zdroj: Archiv autorkv.

Příloha č. 10

Obrázek 13. Ukázka obrázků k činnosti Vánoční pohádka. Zdroj: Lada, Černík, 2005

Příloha č. 11

INFORMOVANÝ SOUHLAS

Vážení rodiče,

Jmenuji se Eva Voříšková a jsem studentka oboru Speciální pedagogika předškolního věku – učitelství pro mateřské školy na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. V rámci své bakalářské práce na téma Reeducace sluchu u dětí se sluchovým postižením v předškolním období bych ráda zrealizovala setkání, kde Vaše dítě bude mít možnost skrze hry a cvičení rozvíjet sluchové vnímání. Žádám Vás proto o poskytnutí souhlasu ke spolupráci s Vaším dítětem. Veškerá data použitá v bakalářské práci budou anonymní. Předem Vám děkuji za spolupráci, Eva Voříšková.

Jméno a příjmení dítěte:.....

V ..... dne .....

Podpis zákonného zástupce:

V případě dotazů se ozvěte na tento kontakt:

Eva Voříšková

E-mail: VoriskovaE@seznam.cz